

Broj: 01-02-1034/23
Kreševo, 25.07.2023. god.

Na temelju članka 8. i članka 13. Zakona o načelima lokalne samouprave („Sl. novine FBiH“ broj 46/06, 51/09), članka 27. stavak 3. Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 32/17), članka 9. Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 74/19) te članka 25. Statuta Općine Kreševo broj: 01-02-670/08 od 08.05.2008. godine i 01-02-2189/21 od 25.10.2021. godine i članka 1. Odluke o pristupanju izradi Strategije razvoja općine Kreševo za razdoblje 2023-2028. godine broj: 01-02-949/22 od 07.04.2022. godine, Općinsko vijeće Kreševo na sjednici, održanoj 25.07.2023. godine donijelo je:

**ODLUKU
O USVAJANJU STRATEGIJE RAZVOJA
OPĆINE KREŠEVO ZA RAZDOBLJE OD 2023.-2028. GODINE**

Članak 1.

Usvaja se Strategija razvoja Općine Kreševo za razdoblje od 2023.-2028. godine.

Članak 2.

Strategija razvoja Općine Kreševo za razdoblje od 2023.-2028. čini sastavni dio ove Odluke.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku općine Kreševo" ili na "Oglasnoj ploči Općinskog vijeća Kreševo" a primjenjuje se od 01.01.2023. godine do 31.12.2028. godine.

PREDSJEDATELJ
OPĆINSKOG VIJEĆA KREŠEVO

Mirsad Beganović

**Strategija razvoja Općine Kreševo
za razdoblje 2023 - 2028**

Ožujak, 2023.

POJMOVI

Aktivnost predstavlja konkretan način na koji se izvodi mjera;

Analiza stanja prikazuje trenutno stanje u svim gospodarskim i društvenim oblastima, najznačajnije trendove, raspoložive resurse, odnosno identificira ključne probleme i služi kao podloga za definiranje strateških pravaca i strateške platforme.

IPA je jedinstveni pretpristupni financijski instrument Europske unije uspostavljen za financijsku pomoć državama u njihovim nastojanjima da postanu članice EU;

Indikator služi kao kvalitativni i kvantitativni pokazatelj razine ostvarenja planiranih promjena koje se ostvaruju kroz realizaciju mjera, odnosno prioriteta i ciljeva.

Indikativni financijski okvir predstavlja okvirni pregled potrebnih financijskih sredstava za realizaciju strategije razvoja;

Jednake mogućnosti su princip definiran Poveljom o osnovnim pravima Europske unije, koja utvrđuje nediskriminaciju, ravnopravnost muškaraca i žena, prava na kulturne, vjerske i jezične različitosti svih građana te prava djeteta, starijih lica i invalida;

Mjera definira potrebno djelovanje na prepoznati problem na nekom užem području da bi se postigla željena pozitivna promjena, iz mjere proizlaze ključne aktivnosti kojima će se proizvesti realizacija razvojnih prioriteta i ciljeva razvoja;

Strateška platforma je temelj strategije razvoja kojim se usmjerava dugoročni razvoj teritorije za koju se radi strateški razvojni dokument. Strateška platforma, na bazi sveobuhvatne analize stanja, identificira strateške fokuse, viziju, strateške ciljeve i prioritete razvoja za dati planski period;

Strateško fokusiranje je usmjeravanje razvojnih pravaca na potencijale koji su razvojno najperspektivniji i probleme koji su najkritičniji, osiguravajući da se raspoloživi resursi iskoriste na najučinkovitiji način;

Strateški cilj predstavlja ono što se želi postići u datom planskom razdoblju, odnosno obuhvaća oblast unutar koje je nužno djelovati;

UN Agenda 2030/SDG UN Agenda 2030. i ciljevi održivog razvoja - Program održivog razvoja do 2030. godine, koji sadrži **17 ciljeva održivog razvoja** usmjerenih na iskorjenjivanje siromaštva, borbu protiv neravnopravnosti i nepravde i rješavanje pitanja klimatskih promjena do 2030. godine; Ciljevi održivog razvoja predstavljaju nadgradnju Milenijskih razvojnih ciljeva;

Upravljanje razvojem je pretvaranje razvojnih ciljeva i prioriteta u konkretne aktivnosti sa jasnim financijskim učinkom i institucionalnim odgovornostima, njihova realizacija, te monitoring i evaluacija rezultata;

Okomita i vodoravna koordinacija institucija je koordinacija odgovornosti i procesa između nadležnih institucija na različitim razinama vlasti u Federaciji, kao i usklađivanje strateških dokumenata na različitim razinama vlasti u Federaciji prema zajedničkim razvojnim ciljevima;

Vizija razvoja je slika budućnosti, odnosno zajednička perspektiva aktera o tome kakvu zajednicu žele izgraditi u dugoročnom razdoblju;

Znanstveno tehnološki park stimulira i upravlja protokom znanja i tehnologija između visoko školskih institucija, istraživačko-razvojnih institucija, MSP/kompanija i tržišta; olakšava kreiranje i rast na inovacijama kompanija;

SADRŽAJ

1.	METODOLOŠKI OKVIR IZRADE STRATEGIJE OPĆINE KREŠEVO 2023-2028	6
2.	STRATEŠKA PLATFORMA	8
2.1	Analiza stanja	8
2.2	Prirodne karakteristike	9
2.3	Klimatski i zemljopisni uvjeti	9
2.4	Demografske karakteristike i trendovi	9
2.5	Dobna struktura stanovništva	10
2.6	Koeficijent dobne ovisnosti	11
2.7	Makroekonomske karakteristike	12
2.8	Zaposlenost i nezaposlenost – trendovi	12
2.9	Neto plaće	16
3.	STRUKTURA GOSPODARSTVA	17
3.1	Rezultati poslovanja gospodarskih subjekata (poduzeća)	19
3.2	Lokacijski koeficijent	20
3.3	Prerađivačka industrija (djelatnost C)	21
3.4	Uvjeti poslovanja i poslovno industrijske zone – prostorno planska dokumentacija	22
3.5	Poljoprovredni i tursitički kapaciteti Općine Kreševo	22
3.6	Kulturno-povijesna baština i raspoloživi turistički resursi	25
4.	DRUŠTVENI POKAZATELJI OPĆINE KREŠEVO	27
4.1	Obrazovanje	27
4.2	Predškolsko obrazovanje	27
4.3	Osnovno obrazovanje	28
4.4	Srednje i visoko obrazovanje	29
4.5	Kultura i šport	30
4.6	Prirodno i kulturno – povijesno naslijeđe	31
4.7	Zdravstvena zaštita	32
4.8	Socijalna zaštita	34
4.9	Civilno društvo	36
4.10	Sigurnost građana	36
4.11	Prometna infrastruktura	37
4.12	Energija, potrošnja i infrastruktura	37
4.13	Vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda	39
4.14	Upravljanje otpadom	40
5.	ANALIZA PRORAČUNA I JAVNE ADMINISTRACIJE OPĆINE KREŠEVO	41
5.1	Proračun	41
5.2	Projekcije sredstava za financiranje realizacije strategije razvoja	42
6.	SWOT, STRATEŠKI FOKUSI, VIZIJA I CILJEVI	43
6.1	Pregled unutarnjih i vanjskih činitelja – SWOT analiza	43
6.2	Vizija razvoja, fokusi i strateški ciljevi Općine Kreševo sa indikatorima	46
6.3	Strateški fokusi i strateški ciljevi Općine Kreševo 2023-2028	47
6.4	Strateški ciljevi sa indikatorima	47
6.5	Ključni strateški projekti	48
6.6	Usklađenost sa strateškim dokumentima vodoravne i okomite razine uprave	49
6.7	Okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	90

Popis slika

<i>Slika 1 Zemljopisni položaj općine Kreševo i Kantona Središnja Bosna</i>	<i>8</i>
<i>Slika 2 Piramida dobne strukture općine Kreševo za 2022.godinu</i>	<i>10</i>
<i>Slika 3 Obrazovna strukturu nezaposlenih 2021</i>	<i>14</i>
<i>Slika 4 Dobna strukturu nezaposlenih 2016 – 2021</i>	<i>14</i>

Slika 5 Broj nezaposlenih 2017 – 2021.....	15
--	----

Popis tabela

Tabela 1 Pregled mjesnih zajednica na području općine Kreševo.....	8
Tabela 2 Demografske karakteristike općine Kreševo 2021., gustoća naseljenosti	9
Tabela 3 Koeficijent ukupne dobne ovisnosti 2017. - 2021.....	11
Tabela 4 Kretanje osnovnih trendova općine Kreševo	13
Tabela 5 Stopa zaposlenih 2019 – 2021	13
Tabela 6 Stopa nezaposlenih 2017 – 2021	15
Tabela 7 Neto plaće 2019 – 2021	16
Tabela 8 Troškovi zarada i ostalih primanja	17
Tabela 9 Registrirani poslovni subjekti po djelatnostima	18
Tabela 10 Ekonomičnost poslovanja 2017 - 2021	19
Tabela 11 Izvoz 2010 - 2021	19
Tabela 12 Lokacijski koeficijent	20
Tabela 13 Poslovne zone općine Kreševo.....	22
Tabela 14 Zemljišne površine po načinu korištenja u ha	22
Tabela 15 Vlasnička struktura zemljišnih površina u ha	22
Tabela 16 Bilans poljodjelskog zemljišta na bazi 4.680 stanovnika u ha/st	23
Tabela 17 Stočni fond općine Kreševo 2021	24
Tabela 18 Poljoprivredna proizvodnja općine Kreševo 2018 - 2021	24
Tabela 19 Ustanova predškolskog odgoja na području općine Kreševo 2019-2021.....	27
Tabela 20 Pregled stanja u osnovnoškolskim institucijama ŽSB/SBK 2021	29
Tabela 21 Pregled transfera za kulturu i šport iz proračuna općine	31
Tabela 22 Raspoloživi medicinski kapaciteti općine Kreševo.....	34
Tabela 23 Pregled temeljnih prava i broj korisnika	35
Tabela 24 Rizici u općini Kreševo	36
Tabela 25 Stanje prihoda i rashoda u općini Kreševo 2017. – 2021. godina	41
Tabela 26 Struktura izdataka iz proračuna općine Kreševo 2017. 2021. godina	42

1. Metodološki okvir izrade Strategije Općine Kreševo 2023-2028

Strateški okvir razvoja Kreševa predstavlja integriran, multisektorski, sveobuhvatan, strateški dokument jasno definiranih razvojnih ciljeva lokalne javne politike obuhvaćene prioritetnim djelovanjem.

Općina Kreševo pristupila je izradi strateškog dokumenta sukladno članku 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u Federaciji BiH ("Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine", br.: 49/06 i 51/09), članova 5., 10., 20., 27. i 37. Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH ("Službeni glasnik Federacije BiH", broj 32/17), Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH ("Službeni glasnik Federacije BiH", broj 74/19), Sukladno članku 39. 01-02-670/08 od 08.05.2008. godine, Statuta Općine Kreševo i Odluke o pristupanju izradi Strategije razvoja Općine Kreševo za razdoblje 2023. – 2028. godine.

Proces razvojnog planiranja Izrada Strategije razvoja predstavlja javno transparentan i usuglašen proces razvojnog planiranja i njegovo učinkovito upravljanje sukladno propisanim načelima i principima upravljanja razvojem reguliranim pravno normativnim okvirom u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Sedmogodišnji ciljevi i prioriteti Općine Kreševo bit će definirani Strategijom razvoja, a instrumenti njihovog ostvarivanja, financijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluaciju i izvještavanje.

Strategija razvoja sadržavat će i prioritete prostornog razvoja i razvojne pravce definirane u strateškim dokumentima Srednjobosanskog Kantona/Kantona Središnja Bosna (u daljem tekstu SBK/KBS) i Federacije BiH, Bosne i Hercegovine, kao i dokumentima relevantnim za proces europskih integracija. Institucionalni okvir izrade Strategije je usklađen sa relevantnim zakonom i uredbama o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem.

Nositelj izrade Strategije razvoja je općinski Načelnik. Imenovana je radna skupina za izradu Strategije na čijem čelu je Koordinator sa tematskim radnim grupama i modelima rada. Sudionici u izradi su sve općinske službe, Općinsko vijeće Općine Kreševo, gospodarski subjekti, nevladine organizacije, predstavnici populacije mladih i nevladine udruge koje rade na projektima sa mladima i svi drugi subjekti koji iskazuju interes za uključivanje u proces izrade i razvijanje partnerstva. Strategiju razvoja usvaja Općinsko vijeće na prijedlog Općinskog načelnika.

Proces izrade Strategije, sukladno važećim pravno-normativnim okvirom, uključio je:

- ✓ Pripremu strateške platforme koja obuhvaća analizu stanja, strateških pravaca razvoja, vizije razvoja, strateških ciljeva i mjera sa indikatorima
- ✓ Definiranje strateških prioriteta, odnosno smjerova djelovanja za ostvarivanje strateških ciljeva, kao i mjera kojima se vrši detaljnija razrada prioriteta sa indikatorima

- ✓ Utvrđivanje najznačajnijih strateških projekata koji će doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva, odnosno čija implementacija će biti od najvećeg značaja za lokalni razvoj
- ✓ Usuglašavanje razvojnih pravaca i strateških ciljeva Općine Kreševo sa važećim Strategijama razvoja SBK/KBS i Federacije BiH
- ✓ Izradu okvirnog finansijskog plana za implementaciju Strategije razvoja po strateškim ciljevima,
- ✓ Prioritete i mjere sa strukturom načina financiranja, za razdoblje važenja Strategije razvoja
- ✓ Utvrđivanje modela implementacije, praćenja, izvješćivanja i evaluacije Strategije razvoja
- ✓ Usvajanje Strategije razvoja uz prethodnu provedbu procesa konsultacija.

Općinski načelnik je imenovao Radni tim Općine Kreševo, kao operativno i koordinacijsko tijelo zaduženo za izradu Strategije razvoja Općine Kreševo za razdoblje 2023-2028. Radni tim čine:

Lokalni razvojni tim Općine Kreševo

1. Anita Uskoković, koordinator
2. Ankica Tvrtković, član
3. Andrej Tadić, član
4. Marijana Biletić, član
5. Boris Bilić, član
6. Zorka Vidović, član
7. Boris Marić, član
8. Antonela Stanić, član
9. Denis Fatić, član

Konsultant za strateško planiranje Marijana Galić

2. Strateška platforma

2.1 Analiza stanja

Nadležnosti i teritorijalna organizacija i osnovna obilježja Općine Kreševo

2021. godina

Naseljena mjesta	27
Stanovništvo	4.883 ¹
Izvoz u mil. KM	25.451.273
Uvoz u mil. KM	87.676.577

Slika 1 Zemljopisni položaj Općine Kreševo i Kantona Središnja Bosna²

Administrativno područje Općine Kreševo, zauzima površinu od 242 km², ima tri mjesne zajednice. Naseljena mjesta po mjesnim zajednicama na području općine Kreševo prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 1 Pregled mjesnih zajednica na području općine Kreševo

Mjesna zajednica
Mjesna zajednica Kreševo;
Mjesna zajednica Polje;
Mjesna zajednica Crnići

Izvor: općina

¹ Procjena stanovništva sredinom godine 2021, FZzS

² Karta Kanton Središnja Bosna, Izvor Federalni zavod za statistiku, godišnja priopćenja Kantoni u brojkama

2.2 Prirodne karakteristike

Općina Kreševo smještena je uz obale rijeke Kreševčice, nadmorske visine 640 m. Karakteriziraju ga srednjobosanska arhitektura, zelenilo, čistoća i mir. Prema popisu iz 1991. godine općina je imala 6700 stanovnika, od čega su 2700 žitelji užeg područja Kreševa, a ostali dio stanovništva živi u 27 sela. Prema popisu iz 1991. godine, općina Kreševo je imala 1920 kućanstava. Prema popisu iz 2013 godine, općina Kreševo ima 5613 stanovnika.

Prometna mreža povezuje Kreševo sa Sarajevom putnim pravcima, asfaltnim putem koji vodi preko Kiseljaka, te novom asfaltnom autocestom preko Lepenice kojim se znatno skraćuje udaljenost do Sarajeva. Udaljenost od autoputa je svega 4 km. Kreševo je spojeno i sa Tarčinom, koji pripada općini Hadžici. Sva sela su povezana asfaltnim komunikacijama sa putnim pravcem Kreševo-Kiseljak.

2.3 Klimatski i zemljopisni uvjeti

Kreševo ima specifične klimatske uvjete, mikroklimu. Općina graniči s Konjicom (na Bitovnji) koji ima vlažnu, topliju klimu dok je u Kreševu hladnija klima, kontinentalna. Uslijed doticaja kiše i snijega koji omogućuje idealne uvjete za zimski turizam, ugodne temperature, te niske nadmorske visine uz značajne količine snijega u cijelom zimskom razdoblju. Konfiguracija terena karakterizirana bez velikih nagiba i velikih strmina, ugodnih temperaturama, klimatski su uvjeti specifični samo u jednoj polovini općine, od Bitovnje do Kreševa, dok, primjerice, Čubren nema takve karakteristike, a prestaje već na 10-ak km zračne linije prema Kiseljaku.

2.4 Demografske karakteristike i trendovi

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, u općini Kreševo je evidentirano 5.273 stanovnika, od čega je urbanog stanovništva 37,8%, a ruralnog stanovništva 62,2%. Prosječna starost stanovništva je 36,3 godine. Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku (u daljem tekstu FZzS) iz 2021. godine, u općini Kreševo živi 4.685 stanovnika.

Po gustoći naseljenosti Kreševo nalazi se na četvrtom mjestu u Kantonu Središnja Bosna i ima veću gustoću naseljenosti od prosječne gustoće naseljenosti ostalih 8 općina.

Tabela 2 Demografske karakteristike općine Kreševo 2021., gustoća naseljenosti

Gustoća naseljenosti	2019	2020	2021
Bugojno	85,9	85,7	85,1
Busovača	112,3	112,1	111,4
Dobretići	26,5	26,4	26,1
Donji Vakuf	43,1	43,0	42,7
Fojnica	38,3	38,0	37,6
Gornji Vakuf – Uskoplje	50,1	49,9	49,5

Jajce	78,1	77,8	77,0
Kiseljak	123,2	123,0	121,9
Kreševo	33,5	33,3	32,8
Novi Travnik	98,0	97,9	97,2
Travnik	99,2	98,9	97,9
Vitez	163,0	162,3	162,0
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA	76,0	78,1	77,5

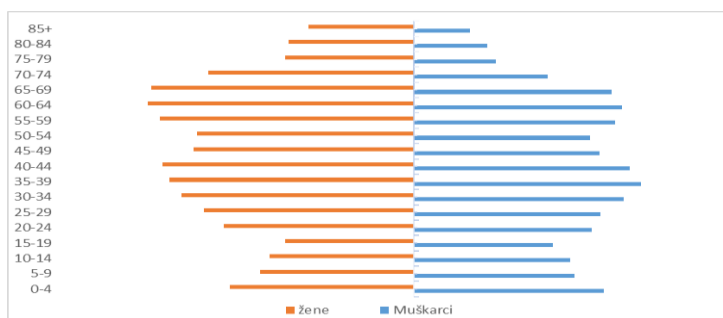
Izvor: FZzS; Bilten Demografska statistika 2021. godine; Obrada autora

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku općina Kreševo u razdoblju od 2017. do 2021. godine bilježi kontinuirano smanjenje stanovništva, a kao rezultat u 2021. godini bilježi negativan prirodni priraštaj od 1,4%, što navodi na zaključak da je općina Kreševo suočena sa depopulacijom.

2.5 Dobna struktura stanovništva

Starenje je proces koji prati ukupno stanovništvo zemalja Europske Unije, zemalja regije, Bosne i Hercegovine, pa tako i općine Kreševo.

Slika 2 Piramida dobne strukture općine Kreševo za 2022.godinu

Izvor: FZzS; Obrada autora

Analiza demografskih trendova treba ponuditi uvid u dobnu strukturu stanovništva, koja predstavlja broj stanovnika u pojedinim dobnim skupinama, predstavljajući povijesni razvoj stanovništva tijekom duljeg vremenskog razdoblja. Piramidalni prikaz dobne strukture uglavnom je rezultat svih čimbenika koji određuju ukupno kretanje stanovništva. Odrednice dobne strukture čine: natalitet, mortalitet, migracije i vanjski čimbenici (gospodarska kriza, rat, prirodne katastrofe i dr.). Što je još važnije, buduće promjene u kretanju stanovništva ovise u velikoj mjeri o dobnjoj strukturi stanovništva jer ona određuje natalitet, mortalitet i stopu rasta stanovništva.

Piramida dobne strukture može ukazati na tri moguća tipa dobne strukture:

- ✓ progresivni
- ✓ stacionarni
- ✓ regresivni.

Progresivni ili ekspanzivni tip dobne strukture, obilježen je širokom bazom piramide, što je objašnjeno visokim udjelom djece i dinamičnim razvojem, uzrokovan visokim stopama nataliteta. U slučaju ekspanzivnog tipa dobne strukture, jasan je oblik piramide grafikona.

Drugi tip, stacionarni ili stagnantni tip dobne strukture, obilježen je sužavanje baze piramide i umjeren udio djece uz niske, stabilne stope nataliteta i mortaliteta iz kojih proizlazi nepromijenjen, te nizak ili nulti prirodni prirast. Oblik podsjeća na košnicu.

Treći tip regresivni ili kontraktivni tip dobne strukture karakterizira nizak udio djece tako da baza piramide postaje uža od njezina središnjeg dijela, što uzrokuje nizak, opadajući prirodni prirast ili prirodno smanjenje i pokazuje proces depopulacije. Stope nataliteta praktički su na razini stopa mortaliteta ili niže. Oblik piramide uže baze, širi se sredinom i blago se sužava pri vrhu gubi oblika piramide, upravo obilježava dobu strukturu općine Kreševo kako je i prikazano na Slici 2.

2.6 Koeficijent dobne ovisnosti

Kao jedan od najznačajnijih instrumenata za planiranje razvoja su specifični oblici dobne strukture, odnosno koeficijenti dobne ovisnosti. Na temelju kontingenata stanovništva, moguće je izračunati osnovne koeficijente dobne ovisnosti u promatranom razdoblju, koji u stvari pokazuju biološku strukturu stanovništva.

Tabela 3 Koeficijent ukupne dobne ovisnosti 2017. - 2021.

Godine	Koeficijent ukupne dobne ovisnosti	Koeficijent dobne ovisnosti mladih	Koeficijent dobne ovisnosti starih
2017	27,33	22,47	15,4
2018	27,34	22,08	15,55
2019	27,34	22,01	15,97
2020	27,88	21,93	16,73
2021	28,35	21,86	17,70

Izvor: FZzS; Obrada autora

Koeficijent ukupne dobne ovisnosti, koji pokazuje stupanj opterećenosti stanovništva u radnoj dobi kontingentom mladih i staračkim kontingentom. Ovaj koeficijent za općinu Kreševo pokazuje blagu tendenciju povećanja od 2017. do 2021. godine. Jedan od najvažnijih pokazatelja opterećenosti stanovništva u radno sposobnoj dobi, jest koeficijent dobne ovisnosti. Pođemo li od pretpostavke da se radni kontingent stanovništva (od 20 do 64 godine života) podudara s kontingentom radno aktivnog stanovništva (radne snage), onda koeficijente dobne ovisnosti možemo, iako su aproksimativni pokazatelj, smatrati vrijednim indikatorom stvarne opterećenosti radno aktivnog, radno neaktivnim ili ovisnim (uzdržanim) stanovništvom. Drugim riječima, koeficijent dobne ovisnosti nam pokazuje koliko svaka (aktivna) osoba u radnoj dobi mora proizvesti dobara, kako bi osigurala egzistenciju za sebe, ali i za stanovništvo u ovisnoj dobi. Specifični koeficijenti dobne ovisnosti mladih i starih indiciraju nam strukturu

same opterećenosti, kao i visinu potencijalnih ulaganja u ekonomski ovisne skupine stanovništva. Ako je veći koeficijent dobne ovisnosti starih zahtijeva nešto manja i strukturalno homogenija sredstva u mirovinskom, socijalnom i zdravstvenom zbrinjavanju tih osoba, ali dugoročno će predstavljati značajan teret, jer se stanovništvo koje „izlazi“ iz radno aktivne dobi, zbog manjeg priljeva mladih naraštaja, neće moći u dovoljnom obimu zamijeniti stanovništvom koje „ulaze“ u radno aktivnu dob.

***Zaključno,** ako je u strukturi dobne ovisnosti koeficijent dobne ovisnosti mladih veći od koeficijenta dobne ovisnosti starih, kao što je to slučaj u Kreševu, onda to traži značajna financijska i druga materijalna ulaganja u „raspoloživi ljudski kapital“. Promatrajući dugoročno, Kreševu raspoloživo sa značajnim izvorom potencijalne radne snage koja i u kvantitativnom i u kvalitativnom smislu može zamijeniti one skupine stanovništva koje „izlaze“ iz radno aktivne dobi.*

2.7 Makroekonomske karakteristike

Konkurentnost gospodarske dinamike na području općine Kreševu dobrim dijelom uvjetovana konkurentnošću Bosne i Hercegovine i KSB i fokusirana je na odgovarajuće lokacijske determinante konkurentnosti. Lokalna konkurentnost uključuje lokalne kompanije, locirane na području općine Kreševu, koje svojom konkurentnošću iskazuju sposobnost iskorištavanja prilika za stvaranje dodane vrijednosti u lokalnom i širem poslovnom okruženju. Konkurentnost općine Kreševu je rezultanta utjecaja u makroekonomskom i lokalnom poslovnom okruženju.

Za investicije u infrastrukturu, sektor javnih usluga i poduzetničku infrastrukturu nema dovoljno izvora javnih investicija, zbog toga je neophodno privući privatne investitore koji će svojim sredstvima doprinijeti rješavanju javnih problema direktnim financiranjem ili u jednom od modela javno-privatnog partnerstva. Odnos konkurentnosti i javno-privatnog partnerstva je dvostran i on doprinosi i jačanju konkurentnosti i jačanju produktivnosti, kao mjere ostvarenja potencijala konkurentnosti. Investicije financirane kroz javno-privatno partnerstvo doprinose jačanju konkurentnosti općine Kreševu (na primjer, financiranje izgradnje tehnološkog parka za inkubiranje biznisa u IT sektoru).

2.8 Zaposlenost i nezaposlenost – trendovi

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja općina Kreševu u razdoblju 2017.-2021. godine bilježi povećanje stabilnu poziciju kad je u pitanju indeks razvijenosti i spada u treću kategoriju odnosno srednje razvijenih općina u Federaciji.³

³ Uredba o izradi indeksa razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine,

Tabela 4 Kretanje osnovnih trendova općine Kreševo

Kreševo	Prihod od poreza na dohodak pc 2019	Stupanj zaposlenosti 2019	Kretanje stanovništva 2013-2019	Učešće starog stanovništva 2019	Stupanj obrazovanja radne snage 2019	Indeks	Rang	Grupa
2019	0,80	1,03	0,66	0,89	1,16	0,90	27	III
2020	0,79	1,03	0,66	0,89	1,09	0,89	31	III
2021	1,09	1,02	0,65	0,89	1,09	0,96	23	III

Izvor: FZzS, FZZPR, Obrada autora

Stopa zaposlenosti⁴, se kreće od 32.96% u 2017, pa do 35.81% u 2021. godini, što predstavlja značajan rast, no ipak je značajno viša od prosječne stope zaposlenosti u KSB koja je 2021. godine iznosila 28,3%, dok je iste godine u FBiH prosječna stopa zaposlenosti bila 34,4%.

Tabela 5 Stopa zaposlenih 2019 – 2021

Stopa zaposlenosti	2019	2020	2021
Bugojno	25,5	25,1	25,5
Busovača	17,5	17,7	17,8
Dobretići	2,6	2,3	2,3
Donji Vakuf	32,4	31,3	32,1
Fojnica	27,2	27,2	27,0
Gornji Vakuf – Uskoplje	21,7	20,6	20,3
Jajce	20,4	20,8	21,4
Kiseljak	31,6	31,6	31,7
Kreševo	35,3	34,9	35,2
Novi Travnik	26,3	25,8	25,7
Travnik	37,2	36,4	36,1
Vitez	39,0	36,4	37,3
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA	29,0	28,3	28,5

Izvor: FZZPR, FZzS: Obrada autora

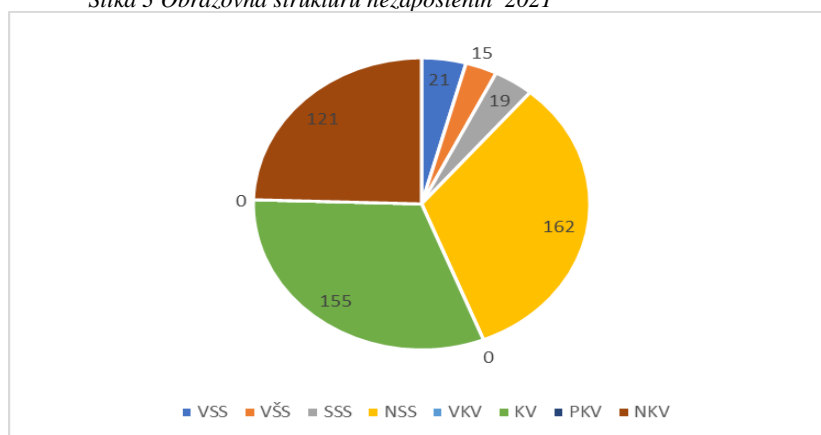
U razdoblju 2017-2021 godina, ukupan broj nezaposlenih na teritoriji općine Kreševo ima trend pada prosječnom godišnjom stopom od 3%, iako je u 2021. godini zabilježen značaj porast broja nezaposlenih u odnosu na 2019. godinu, primarno kao posljedica negativnih globalnih trendova izazvanih pandemijom COVID-19.

Broj nezaposlenih 2021. godine iznosio je 493 nezaposlene osobe, što predstavlja 1.51% od ukupnog broja nezaposlenih u KSB 2020. godine (34.312 nezaposlenih u KSB), odnosno 0.01% ukupno nezaposlenih u FBiH (321.581 nezaposlenih u FBiH).

⁴ Stopa zaposlenosti mjerena odnosom broja zaposlenih i raspoložive radne snage, preuzeto iz dokumenta Socio-ekonomski pokazatelji 2020, Federalni zavod za programiranje razvoja

U strukturi nezaposlenih u 2021. godini dominiraju KV (kvalificirani radnici) potom NKV radnici (nekvalificirani), a značajan je broj i lica sa SSS (srednjom stručnom spremom).

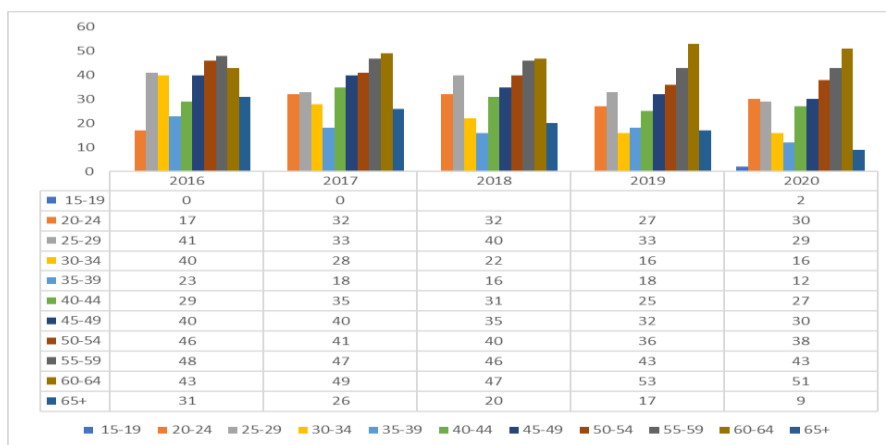
Slika 3 Obrazovna strukturu nezaposlenih 2021

Izvor: FZzS: Obrada autora

S obzirom da nezaposlena lica preko prijave na zavod za zapošljavanje ostvaruju i druge socijalne benefite (zdravstveno osiguranje i slično), nije moguće utvrditi da su sva ta lica aktivni tražitelji posla.

Slika 4 Dobna Strukturu nezaposlenih 2016 – 2021

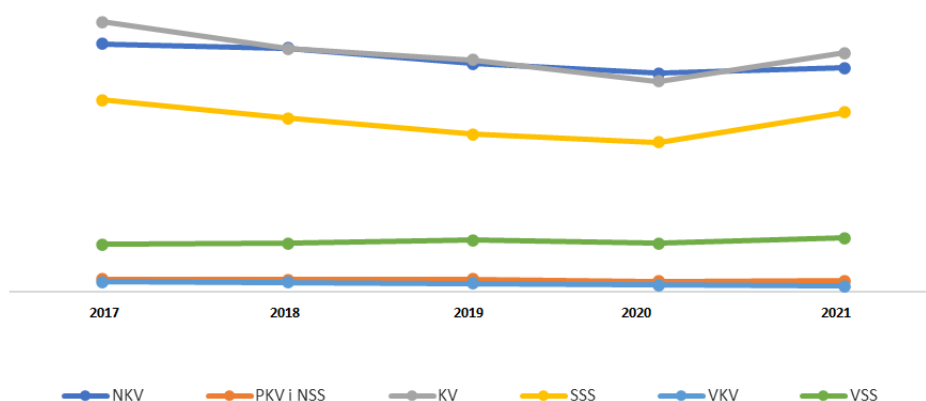

Izvor: Zavod za zapošljavanje, Općina Kreševo Obrada autora

Zavod za zapošljavanje Općine Kreševo bilježi naznačajniji broj nezaposlenih u dobi između 50-60 godina, pa možemo konstatirati kako se radi o teško zapošljivoj kategoriji stanovništva a za pretpostavku je da je ova kategorija u dugoročnoj nezaposlenosti tj. u nezaposlenosti duljoj od dvije godine.

U razdoblju 2017-2021 godina, najznačajniji pad nezaposlenih bilježe kategorije KV (kvalificiranih) radnika, potom lica sa SSS (srednjom stručnom spremom), te NKV (nekvalificiranih) radnika.

Ovakvi trendovi bi se djelimično moglo pripisati zapošljavanju ali i odlasku radne snage u zemlje EU. Ono što zabrinjava je porast broja nezaposlenih sa VSS (visokom stručnom spremom).

Slika 5 Broj nezaposlenih 2017 – 2021

Izvor: FZzS: Obrada autora

Stopa nezaposlenosti opada prosječnom godišnjom stopom od 1.09 % i kreće se od 31.33% u 2019 godini do, dok u 2021 godini pada na 30.7 %.

Tabela 6 Stopa nezaposlenih 2017 – 2021

Stopa nezaposlenosti	2019	2020	2021
Bugojno	46,4	46,8	45,9
Busovača	53,3	53,2	52,3
Dobretići	63,6	68,7	68,0
Donji Vakuf	41,3	43,6	43,7
Fojnica	43,1	42,8	43,0
Gornji Vakuf – Uskoplje	43,5	45,6	46,3
Jajce	44,1	43,6	43,1
Kiseljak	32,0	31,8	31,7
Kreševo	31,3	31,5	30,7
Novi Travnik	40,8	42,3	42,4
Travnik	33,3	35,6	36,4
Vitez	33,9	37,9	35,9
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA	39,2	40,7	40,5

Izvor: FZzS: Obrada autora

U poređenju sa stopom nezaposlenosti (prema ILO metodologiji) za KSB koje u 2020. godini iznosila 19.43%, može se konstatirati da je stopa nezaposlenosti na teritoriji općine Kreševo na razini stope nezaposlenosti u KSB.

Zaključak je da broj zaposlenih na teritoriji općine Kreševo, u razdoblju 2017. – 2021. godine raste značajno, prosječnom godišnjom stopom od oko 5,5%, sa izuzetkom 2021. godine kada dolazi do pada broja zaposlenih, koji prati opći trend kontrakcije kako u BiH, tako i u EU i svijetu uslijed posljedica COVID-19, ali i pored zabilježenog rasta je značajno manja nego

stopa zaposlenosti KSB. U istom promatranom razdoblju stopa nezaposlenosti opada prosječnom godišnjom stopom od 1.09%, te je u 2021. godini na razini koja je zabilježena u KSB. U strukturi nezaposlenih dominiraju osobe sa stručnom spremom KV, NKV, te SSS, ali je zabilježen i pad broja nezaposlenih sa spomenutom kvalifikacijskom strukturom, sa izuzetkom 2020. godine, što je posljedica općeg trenda i stanja. Zabrinjava povećanje broja nezaposlenih sa VSS, a potrebno je stimulirati obrazovanje kadrova za kojima postoji potreba na tržištu rada. S obzirom da nezaposlna lica preko prijave na zavod za zapošljavanje ostvaruju i druge socijalne benefite (zdravstveno osiguranje i slično), nije moguće utvrditi da su sva ta lica aktivni tražitelji posla. Pored toga potrebno je obratiti pažnju na kvalitet obrazovnog sustava te upošljivost tako obrazovane radne snage.

2.9 Neto plaće

Prosječne neto plaće na teritoriji općine Kreševo su u 2021. godini bile značajno veće od prosječnih neto plaća u KSB.

Tabela 7 Neto plaće 2019 – 2021

Neto plaće	2019	2020	2021
Bugojno	640	679	700
Busovača	772	799	800
Dobretići	1.045	1.052	1.046
Donji Vakuf	804	770	815
Fojnica	790	774	808
Gornji Vakuf – Uskoplje	673	691	731
Jajce	928	954	967
Kiseljak	710	729	763
Kreševo	877	923	930
Novi Travnik	786	805	855
Travnik	770	792	812
Vitez	717	714	723
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA	759	774	799

Izvor: FZzS, Obrada autora

Spori rast prosječnih neto plaća, sa prosječnom godišnjom stopom rasta od 1.07% u Kreševo, te značajniji rast na teritoriji KSB, prosječnom godišnjom stopom rasta od 3.49% približavaju vrijednosti prosječnih neto plaća u Kreševo i KSB.

U skladu sa dostupnim podacima za 2021. godinu za općinu Kreševo (dostavljeni od strane BISNODE za aktivne gospodarske subjekte), prosječni troškovi zarada i ostalih osobnih primanja po zaposleniku prema djelatnostima KDBIH 2010 su prikazane za ključne sektore lokalne ekonomije.

Tabela 8 Troškovi zarada i ostalih primanja

Djelatnost KDBIH 2010	Troškovi zarada i ostalih osobnih primanja
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	1032,98
B Vađenje ruda i kamena	1211,86
C Prerađivačka industrija	1854,06
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	2157,27
F Građevinarstvo	1135,89
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1259,46
J Informacije i komunikacije	1214,35
P Obrazovanje	1072,54
Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	3047,45

Izvor: BISNODE
Obrada autora

Najveći troškovi zarada i ostalih osobnih primanja po zaposleniku su zabilježeni u sektorima Q (djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite), M (Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti), J (informacije i komunikacije). Najniži troškovi zarada i ostalih osobnih primanja po zaposleniku bilježe se u sektorima F (građevinarstvo), A (poljoprivreda, šumarstvo i ribolov), te u sektoru P (Obrazovanje). Ono što je potrebno naglasiti da sektor C (Prerađivačka industrija) bilježi značajne tijekomove zarada i ostalih osobnih primanja po zaposleniku u iznosu od 1.854 KM.

Zaključak je da na teritoriju općine Kreševo u razdoblju 2017. – 2021. godina bilježi se mnogo sporiji rast neto plaća, koje rastu prosječnom godišnjom stopom od 1%, u odnosu na ubrzani rast plaća u KSB, koje rastu prosječnom godišnjom stopom od oko 3.5%. Iako su 2017. godine prosječne neto plaće u Kreševu bile značajno veće u odnosu na KSB, danas je ta razlika značajno manja i primjetan je trend izjednačavanja. Najveći troškovi zarada i ostalih primanja po zaposleniku su zabilježene u sektorima gdje dominiraju javni/državni subjekti (sa izuzetkom obrazovanja), dok su najniži zabilježeni u sektorima poljoprivrede, šumarstva i ribolova, te građevinarstva i obrazovanja.

3. Struktura gospodarstva

Ukupan broj službeno registriranih pravnih subjekata (Federalni Zavod za statistiku) u općini Kreševo je 72 gospodarska subjekta, dok je na razini KSB taj broj 5.318. Promatrajući broj registriranih pravnih subjekata u odnosu na ukupan broj stanovnika može se zaključiti da je broj registriranih pravnih lica po stanovniku značajno veći na razini KSB, nego u općini Kreševo.

Također još veća razlika je vidljiva kada se promatra broj registriranih obrta, gdje po stanovniku u Kreševu imamo 0.019 registriranih obrta dok je prosjek na razini KSB 0.022. Ovo može biti pokazatelj da je poduzetništvo kod lokalne populacije na relativno niskoj razini, i/ili da uvjeti poslovanja i poslovno okruženje ne stimuliraju veći broj gospodarskih subjekata da djeluju na teritoriji općine Kreševo.

Promatrajući strukturu godpodarstva prema djelatnostima (KD BiH 2010), može se zaključiti da najčešće udio registriranih gospodarskih subjekata u ukupnom broju registriranih gospodarskih subjekata je sličan, poredeći podatke za Kreševo i KSB, te se na osnovu ovog pokazatelja može reći da je Kreševo ima sličnu strukturu gospodarstva u poređenju sa KSB. Promatrajući podatke za registrirane pravne osobe na teritoriji općine Kreševo, djelatnosti koje su najzastupljenije su djelatnost C (Prerađivačka industrija) i G (Trgovina).

Podaci o registriranim jedinicama u sastavu ukazuju na dominantne sektore kao što su G (Trgovina), R (Umjetnost, zabava i rekreacija), te S (Ostale uslužne djelatnosti) i K (Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja). Podaci o registriranim obrtima pokazuju zainteresiranost lokalnog stanovništva za bavljenje određenim djelatnostima kao što su A (Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov), G (Trgovina), C (prerađivačka industrija).

Podaci Federalnog zavoda za statistiku prikazuju sve registrirane pravne osobe, no značajan broj među njima je pravnih lica koja su „u mirovanju“ ili nemaju poslovne aktivnosti. U skladu sa podacima kojima raspolaže FIA (Financijsko informatička Agencija FBiH), broj značajnih aktivnih pravnih lica na teritoriji Općine Kreševo u 2021. godini je bio 72. Značajni aktivni poslovni subjekti (pravna lica) su registrirana u sljedećim djelatnostima (KD BIH 2010):

Tabela 9 Registrirani poslovni subjekti po djelatnostima

Djelatnost KDBIH 2010		Broj registriranih subjekata
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	5
B	Vađenje ruda i kamena	4
C	Prerađivačka industrija	25
	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	18
G	motocikala	18
F	Građevinarstvo	2
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	5
J	Informacije i komunikacije	1
P	Obrazovanje	2
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	4

Izvor: FZzS

Obrada autora

Najveći broj značajnih (aktivnih) registriranih pravnih lica na teritoriji općine Kreševo je u sektorima C (Prerađivačka industrija), G (Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala), B (Vađenje ruda i kamena).

Zaključak je: *Od ukupnog broja službeno registriranih pravnih lica prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, pravnih lica u sastavu je polovina, dok je registriranih obrta 2/3. Broj registriranih pravnih lica i obrta po glavi stanovnika je manje nego prosječno na razini KSB, što ukazuje na to da je poduzetništvo kod lokalne populacije na relativno niskoj razini, i/ili da uvjeti poslovanja i poslovno okruženje ne stimuliraju veći broj gospodarskih subjekata da djeluju na teritoriji općine Kreševo. Broj značajnih (aktivnih subjekata) prema podacima FIA FBiH je značajno manji, te u 2021. godini i iznosi 1/4 registriranih pravnih lica. Najveći broj takvih pravnih lica je registriran u sektorima C (Prerađivačka industrija) i G (Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala) i B (Vađenje ruda i kamena).*

3.1 Rezultati poslovanja gospodarskih subjekata (poduzeća)

Ekonomičnost ukupnog poslovanja gospodarstva općine Kreševo u 2021. godini ostvarena je sa koeficijentom 1,05 u 2021. godini. Rast ekonomičnosti poslovanja zabilježen je u razdoblju 2017. – 2019. godina, dok je do pada došlo u 2020. godini, zbog utjecaja posljedica COVID-19 pandemije.

Tabela 10 Ekonomičnost poslovanja 2017 - 2021

	2018	2019	2020	2021
A	1,24108043	1,05307803	1,39955996	1,40107478
B	0,82056454	1,05307803	1,12208616	1,02483469
C	1,00711376	1,06135411	1,04218818	1,0584023
F	1,4101624	0,77010726	1,39624347	1,09613268
G	1,00686756	1,012879	1,00285255	1,00589392
J	1,46383428	1,54893419	1,4257846	2,04294098
M	1,00300191	0,90504052	0,84170998	1,60998319
P	1,76650363	1,25483325	1,38347381	1,23715301
S		1,03468522	1,00394885	1,03901437
Q	1,00629169	0,98554942	1,0136013	1,00912793

Izvor: BISNODE

Obrada autora

U 2020. godini najveći faktor ekonomičnosti poslovanja zabilježili su sektori A, J i P, dok su pozitivne vrijednosti zabilježili i značajni sektori B, C, G i F. Najveći rast u odnosu na 2018. godinu u 2021. godini bilježe sektori A, B, P i J, dok značajni sektori kao što je sektor C bilježe blagi pad ekonomičnosti poslovanja. Izvoz specijaliziranih proizvoda čini 58,1 % ukupnog izvoza proizvoda u Kreševu. Najveće izvozne udjele (5% i više) imaju SMTK 098: Jestivi proizvodi i pripravci, d.n., SMTK 245: Ogrjevno drvo (isključujući otpatke od drva) i drveni ugljen SMTK 248: Drvo, jednostavno obrađeno, i željeznički pragovi od drva, 582:Ploče, listovi, filmovi, folije, vrpce i ostali ravni oblici, od plastičnih masa; 691:Konstrukcije i dijelovi konstrukcija od željeza, čelika ili aluminijska i 695: Alati za ručnu i strojnu uporabu.

Tabela 11 Izvoz 2010 - 2021

58,1	Ukupno izvozne specijalizirane oblasti
10,47%	098:Jestivi proizvodi i pripravci, d.n.
10,30%	245: Ogrjevno drvo (isključujući otpatke od drva) i drveni ugljen
4,19%	248: Jednostavno obrađeno drvo i željeznički pragovi od drva
15,14%	582:Ploče, listovi, filmovi, folije, vrpce i ostali ravni oblici, od plastičnih masa
2,33%	598:Razni kemijski proizvodi, d.n.
11,62%	691:Konstrukcije i dijelovi konstrukcija od željeza, čelika ili aluminijska
4,07%	695: Alati za ručnu i strojnu uporabu

Izvor: FZsZ

Obrada autora

U 2021. godini najveću rentabilnost poslovanja bilježe djelatnosti N,S,J,A, i djelatnost M, dok najznačajnije djelatnosti bilježe relativno nisku rentabilnost poslovanja C, F, G.

Što se tiče rentabilnosti u odnosu na 2018. godinu, u 2021 godini bilježe djelatnosti J, i A, dok pad rentabilnosti bilježe najznačajnije djelatnosti kao što su C i F. Najveće učešće stalnih sredstava u poslovnim sredstvima u 2021, godini bilježe sektori P, H, G, dok sektor C bilježi oko 40 % učešća stalnih sredstava u poslovnim sredstvima. Ukupno, posmatrajući gospodarstvo općine Kreševo, angažiranost stalnih sredstava za poslovne potrebe iznosi oko 45%, što je relativno nisko učešće.

3.2 Lokacijski koeficijent

Lokacijski koeficijent (LQ) predstavlja odnos udjela pojedinih djelatnosti u kreiranju radnih mjesta u općini Kreševo u odnosu na KSB. Djelatnosti koje imaju lokacijski koeficijent iznad 1 čine bazične djelatnosti općine Kreševo, a one ispod čine nebazične djelatnosti. Djelatnosti koje imaju lokacijski koeficijent iznad 2 pokazuju veću razinu specijalizacije, viši stupanj razvoja (zaposlenosti) sektora.

Tabela 12 Lokacijski koeficijent

Djelatnost KDBIH 2010	LQ
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	3,42
B Vađenje ostalih ruda i kamena, d. n.	14,29
C Prerađivačka industrija	3,06
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	1,72
F Građevinarstvo	1,15
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	3,29
J Informacije i komunikacije	1,64
P Obrazovanje	1,32
Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	2,55

Izvor: BISNODE

Obrada autora

Djelatnost koja ima lokacijski koeficijent iznad 2, u 2021. godini je djelatnost B Vađenje ostalih ruda i kamena, d. n. i C (Prerađivačka industrija), te indiciraju veću razinu specijalizacije i viši stupanj razvoja sektora (zaposlenosti) nego što je to prosjek na razini KSB. Pored spomenute djelatnosti koeficijent iznad 2 bilježe djelatnosti A, M i Q. Djelatnost A uglavnom pokriva aktivnosti poljoprivrede, dok djelatnost M aktivnosti (stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti), a djelatnost Q (javni sektor zdravstvo koji je na razini razvijenosti KSB). Sve ostale djelatnosti su nebazične djelatnosti i kao takve manje razvijene u odnosu na prosjek KSB.

S obzirom na značaj djelatnosti C, i u budućem razdoblju potrebno je obratiti značajnu pažnju na podršku razvoja te djelatnosti na teritoriji općine Kreševo, s obzirom na postojanje ljudskih i materijalnih resursa te uvjeta za razvoj te djelatnosti.

3.3 Prerađivačka industrija (djelatnost C)

Općenito, prerađivačka industrija predstavlja okosnicu za povećanje učinkovitosti poslovanja gospodarstva i povećanje produktivnog zapošljavanja. Sa sudjelovanjem od oko 54% u ukupno ostvarenom prihodu značajnih gospodarskih subjekata (aktivnih pravnih lica) koja su registrirana na teritoriji općine Kreševo, te učešću u neto dobiti od 59%, i učešću u broju zaposlenih od oko 76%, ova djelatnost spada u ključne djelatnosti za razvoj ove općine. Stoga je potrebno više pažnje i poticaja usmjeriti na razvoj kapaciteta prerađivačke industrije, stvaranje preduvjeta za lakše poslovanje kompanija u ovom sektoru, ali i raditi na osnivanju novih, lokalnih MMS-a ili obrta koji će sudjelovati u lancu vrijednosti već postojećih kompanija (kao dobavljači ili pružatelji specifičnih usluga). Ostvarena neto dobit djelatnosti ima trend rasta do 2018. godine, dok u 2021. godini bilježi nagli pad kao posljedica negativnih učinaka COVID-19.

Iako generalno značajna i po mnogim pokazateljima uspješna djelatnost, postoje kompanije koje bilježe i neto gubitak u analiziranom vremenskom okviru (2018. – 2021. godine). Ukupni prihodi značajnih gospodarskih subjekata registriranih na teritoriji općine Kreševo u djelatnosti C bilježe konstantan rast do 2019. godine, a u 2021. godine, očekivani pad kao posljedica COVID-19 pandemije. Stabilizacija prihoda se očekuje u 2022 godini, nakon smanjenja restrikcija vezanih za COVID-19.

Dominantne djelatnosti u okviru Prerađivačke industrije su sljedeće:

Proizvodnja plastičnih masa u primarnim oblicima
Proizvodnja gotovih tekstilnih proizvoda, osim odjeće
Hladno oblikovanje i profiliranje
Proizvodnja metalnih konstrukcija i njihovih dijelova
Proizvodnja žbuke
Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d. n.
Proizvodnja osvježavajućih pića; proizvodnja mineralne vode i drugih flaširanih voda
Proizvodnja papira i kartona
Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi
Proizvodnja ostalih proizvoda od plastičnih masa
Proizvodnja ambalaže od lakih metala
Proizvodnja alata
Proizvodnja vanjskih i unutrašnjih guma za vozila; protektiranje vanjskih guma za vozila
Proizvodnja alata
Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi
Piljenje i blanjanje drva (proizvodnja rezane građe); impregnacija drveta
Proizvodnja ostalih proizvoda od plastičnih masa
Proizvodnja sokova od voća i povrća

3.4 Uvjeti poslovanja i poslovno industrijske zone – prostorno planska dokumentacija

Poslovna zona općine Kreševo je:

Kreševo	Resnik	35
----------------	---------------	----

Tabela 13 Poslovne zone općine Kreševo

Poslovna zona Resnik uspostavljena je 2013. godine, s ciljem stvaranja što boljih uvjeta na unapređenju na razvoj gospodarstva. Za potrebe unaprijeđenja poslovnog ambijenta, izrađena je potrebna infrastruktura-moderna prometnica kroz zonu, rasvjeta, vodovod, a u toku je izrada projektne dokumentacije za izgradnju poslovnog inkubatora. Površina koju zauzima poslovna zona Resnik iznosi cca 35 ha. Zona Resnik ima i dodatni potencijal za razvoj, koji može konkurisati na regionalnom nivou. U zoni djeluje preko 30 gospodarskih subjekata, a najavljene su i nove, višemilionske, investicije. Nositelj i organizator razvoja Poduzetničke zone Resnik je Općina Kreševo.

3.5 Poljoprivredni i tursitički kapaciteti Općine Kreševo

Od ukupne površine općine (14880 ha), prema podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH na poljodjelsko zemljište otpada 3.548 ha ili 23,84%. Prema podacima iz Katastra (novi premjer) površina općine iznosi 14.674,0888 ha i ona je uzeta kao mjerodavna, a to se odnosi i na namjenu površina, koja je vjerodostojnija od statističke i odgovara Studiji uporabne vrijednosti zemljišta, Federalnog zavoda za agropedologiju.

Tabela 14 Zemljišne površine po načinu korištenja u ha

Kreševo	Poljoprivredno zemljište						Šumsko zemljište	Neplodno
	Oranice	Voćnjaci i vinogradi	Livade	Obradivo	Pašnjaci	Polj.zem. Ukupno		
14.674,08	1.131,39	165,64	1.258,59	2.555,63	587,63	3.143,26	11.060,25	470,56

Izvor: Katastar općine Kreševo

Tabela 15 Vlasnička struktura zemljišnih površina u ha

	Privatno	%	Državno	%
Poljoprivredno zemljište	2.818,3	89,66	325,00	10,33
Šumsko zemljište	10.313,4	93,24	746,85	6,75

Izvor: Katastar općine Kreševo

Iz tabele je vidljivo da je ukupno poljodjelsko zemljište po stanovniku iznad usvojenih standarda međutim, treba imati na umu da od obradivih površina samo 657,22 ha ili 4,5% ukupne površine općine pripada kvalitetnim kategorijama zemljišta kao i to da su ove površine najpodložnije urbanizaciji. Ako uvažimo naprijed navedeno, onda dobivamo znatno drugačiju predodžbu bilansa.

Tabela 16 Bilans poljodjelskog zemljišta na bazi 4.680 stanovnika u ha/st

Površina Općine	14.674,08	
Poljoprivredno zemljište	3.143,26	0,67
Obradivo	2.555,63	0,54
Obradiv bez livada	1.297,03	0,27

Kategorije korištenja zemljišta

Na prostoru Općine zastupljeno je četiri kategorije poljodjelskog zemljišta, a najzastupljenija među njima je V kategorija.

Zemljišta prikladna za kultiviranje

IV kategorija

Ovom kategorijom obuhvaćeno je 132,55 ha, a dijeli se u ovisnosti od nagiba terena u dvije podkategorije.

IVa podkategorija zastupljena je na aluvijalnim ravnima uz vodotoke, uglavnom u sjevernom dijelu općine (Crnački potok, potok Rakovčica i Vrenjak). To su uglavnom aluvijalna karbonatna tla na pijescima i šljuncima, a najčešće se koriste kao livade i rijeđe kao oranice. Provođenjem agro i hidromeliorativnih mjera mogla bi se prevesti u višu kategoriju (III ili čak II) i koristiti za intenzivan uzgoj ratarskih kultura.

IVb podkategorija, zastupljena je na površini od 524,67 ha, na terenima sa nagibom do 12°. Zahvaljujući povoljnoj nadmorskoj visini može se koristiti za uzgoj najčešće voćarskih i podređeno ratarskih kultura. Tla ove podkategorije zastupljena su na sljedećim područjima: na sjeveru oko naselja Vlahovići, Ramići, Katići i Jelačka, na sjeveroistoku oko naselja Stojčići, Mratinići i Polje, a u jugoistočnom dijelu oko Gunjana. Predstavljena je Distričnim smeđim dubokim i srednje dubokim tlima na filitima, škriljcima i glincima.

Zemljišta ograničena po uporabi

V kategorija

Je najzastupljenija, a zahvata 1.856,27 ha ili 12,7% ukupne površine. Ravnomjerno je zastupljena na cijelom prostoru općine (oko naselja Kreševski Kamen, Bjelovići, Trkovići, Vrancani, Volujak, Drežnica, Crkvenjak i Crnički Kamenik) i uglavnom se koristi kao prirodne livade i pašnjaci, a manjim dijelom kao oranice u okućnicama. Tla ove kategorije nalaze se na terenima sa nagibom do 20°, a predstavljena su Rendzinama, Distričnim smeđim tlima na pješćarima i glincima te Kalkokambisolom.

VI kategorija

Tla ove kategorije zahvataju 707,21 ha ili 4,8% ukupne površine općine, na terenima sa nagibom do 30°, a predstavljena su vrlo plitkim i plitkim smeđim tlima na filitima, pješćarima i glincima, Rendzinama na dolomitu te Kalkokambisolom. Zastupljena je u središnjem dijelu općine oko Kreševa (Kotarac, Stojčići), na sjeveroistoku oko Bukve, na zapadu oko Drežnice, a na sjeveroistoku oko naselja Neradini i Handžići.

VII kategorija

Zahvata 240,81 ha ili 1,6% od ukupne površine općine, a zastupljena je na osam lokaliteta (Oštrička kosa, Celiča kravačne, oko naselja Kojsine te u blizini Crničkog Kamenika). To su uglavnom vrlo plitka tla, izrazito velike stjenovitosti. Najčešće se koriste kao pašnjaci.

Tabela 17 Stočni fond općine Kreševo 2021

Vrsta stoke	Godina
	2021
Broj mužnih krava	260
Goveda	45
Ovce	2600
Svinje	1100
Konji	23
Perad	2700
Broj košnica	450

Izvor: Općina Kreševo

Tabela 18 Poljoprivredna proizvodnja općine Kreševo 2018 - 2021

Vrsta proizvodnje	2018	2019	2020	2021
Ječam	60	29	36	22
Zob	18	49	24	21
Raž	20	24	40	28
Pšenica	48	40	56	48
Dodati ostalo				
Vrsta voća	2018	2019	2020	2021
Jagode	4	4	3	4
Maline	24	20	30	20
Kupine	4	5	6	4
Ostalo				
Vrsta povrća	2018	2019	2020	2021
Krumpir	4	7	8	7
Grah	1	1	1	1

Izvor: Općina Kreševo

3.6 Kulturno-povijesna baština i raspoloživi turistički resursi

Važeća prostorno-planerskoj dokumentaciji na području općine Kreševo, kao zaštićeno područje izdvoja prostor planine Bitovnje i to u PP RBiH, kao Regionalni park, a u PP Kantona Središnja Bosna kao Zaštićeni krajolik.

Regionalni park prirode „Bitovnja“, stupanj zaštite II-IV⁵

Zaštićeni krajolik „Pogorelica-Bitovnja“⁶

Područje planina Pogorelice i Bitovnje je u geološkom i florističko-vegetacijskom smislu nastavak područja planine Vranice. Osim vrlo sličnih ekosustava odlikuje se i pojavom vrsta uvjetovanih klimatskim uticajem modifikovane planinske submediteranske klime, jer se područje nalazi na klimatskoj granici. Sa stanovišta pejzažne vrijednosti područje ima sve karakteristike za park prirode.

Kulturno-povijesno nasljeđe (inventar)⁷

✓ Rimsko doba

Naziv	Lokalitet	Općina
Kreševo 1	Kreševo	Kreševo

✓ Srednji vijek

Utvrde-burgovi

Naziv	Lokalitet	Općina
Kreševo 2	Kreševo	Kreševo
Bedem	„	„

✓ Stećci

⁵ Jedinstvena prirodna ljepota i skladna cjelina šuma, livada, planinskih vrhova, uvala, klisura i drugih prirodnih fenomena.

II stupanj zaštite primjenjuje se samo za područja povremeno naseljena ili područja gdje se dozvoljavaju primarne gospodarske djelatnosti (ispaša za stoku i sl.), zatim planinarenje, lov, ribolov, sport (bez posebnih tehničkih uređaja) i sl. Ovaj stupanj zaštite može se dati i površinama za naučne opite, zonama koje imaju značaj za stabiliziranje vlage u ekologiji kraja (zaštita od erozije i klizanja, rezervati pitke vode) i sl.

IV stupanj zaštite se primjenjuje za stalno naseljena područja koja imaju prije svega poljodjelsku, šumarsku, i turističku namjenu. Na ovim područjima ograničava se razvoj svih onih djelatnosti koje negativno utječu na ekologiju područja kao i njegove podobnosti za rekreaciju.

⁶ Kategorija II; IUCN kategorija: ViVI

⁷ Izvori podataka: Arheološki leksikon BiH, Spisak registrovanih nepokretnih spomenika kulture na području Federacije BiH (Zavod za zaštitu kulturno-hpovijesnog i prirodnog nasljeđa BiH), PP Kantona Središnja Bosna.

Alagići	Alagići	Kreševo
Brdo	Deževica	„
Kamen	Mratinići	„
Kaursko groblje	Bjelovići	„
Klupe	Crkvenjak	„
Lopata	Tomići	„
Polje	Polje	„
Škarine	Rakova Noga	„
Tisovik	Pirin	„
Crnički kamenik	Crnički kamenik	„

✓ Period turske uprave

Džamije		
Hadžihasanova	Kreševo	Kreševo

✓ Period austrougarske uprave

Katoličke crkve i samostani		
Crkva uznesenja blažene djevice Marije	Kreševo	Kreševo
Crkva sniježne gospe	Deževica	„

✓ Povijesne ambijentalne cjeline

Povijesno gradsko područje	Kreševo	Kreševo
Selo Vranc	Vranc	„

✓ Spomenici iz NOR-a

Partizansko groblje Borići	Borići	Kreševo
Spomenik Gliši Jankoviću	Bukva	„

Dobra kulturno-povijesnog nasljeđa za koje postoji Odluka o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom BiH:

Franjevački samostan sa pokretnom imovinom, graditeljska cjelina, Kreševo

Nacionalni spomenik čini graditeljska cjelina Franjevačkog samostana u Kreševu sa pokretnom imovinom: 4 slika, 5 skulptura, 18 predmeta izrađenih od metala, knjižnica sa 2 stara kataloga i 9 knjiga, spomen-soba fra Grge Martića sa 71 predmetom, jedna kazula i orgulje.

Građevina crkve iz 1970. godine nije zaštićena odredbama ove odluke kao nacionalni spomenik, ali predstavlja dio cjeline i na nju se primjenjuju ograničenja utvrđena ovom odlukom.

Nacionalni se spomenik nalazi na k.č. broj 355, 356, 357, 358, 360, 362, 363, 364 i 367, k.o. Kreševo, broj z.k. uložka 616, općina Kreševo, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni se spomenik primjenjuju mjere zaštite i rehabilitacije utvrđene Zakonom o provedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (“Službene novine Federacije BiH”, br. 2/02 i 27/02).

4. Društveni pokazatelji općine Kreševo

4.1 Obrazovanje

Obrazovanje na području KBS oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja regulirane su Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju, Zakonom o osnovnoj školi i Zakonom o srednjoj školi Kantona Središnja Bosna i njima je definirana nadležnost Kantona po pitanju osnivanja, upravljanja i rada. Obrazovanje u KSB organizirano je na četiri razine: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje. Općina Kreševo raspolaže sa jedinom ustanovom za predškolski odgoj na području općine, osnovnom školom i srednjoškolskim centrom.

4.2 Predškolsko obrazovanje

Predškolsko obrazovanje u Bosni i Hercegovini obvezno je za svu djecu predškolskog uzrasta i ono je besplatno. Okvirni zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u BiH, usvojen 2007. godine. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u KSB usvojen je 2017. godine.

Tabela 19 Ustanova predškolskog odgoja na području Općine Kreševo 2019-2021.

ŠKOLSKA GODINA	2019./20.	2020./21.	2021./22.	2022./23.
Broj djece redovno upisane u vrtić	45	44	62	85
Broj djece upisane u produženi boravak	-	-	-	12
OPOB*	13	12	-	-

Izvor: Općina Kreševo

Kapaciteti općine Kreševo obuhvaćaju JU Dječji vrtić „RADOST“ koja je otpočela s radom 1999. godine. Program odgojno – obrazovnog rada temelji se na suvremenoj humanističkoj razvojnoj koncepciji te je usmjeren na razvoju cjelokupne osobnosti svakog djeteta, uvažavajući individualne potrebe i interese djece, kulturu obitelji i zajednice u kojoj djelujemo. Predškolski odgoj i obrazovanje podrazumjeva poticanje tjelesnog, intelektualnog i socio-emocionalnog razvoja, komunikacije, kreativnosti i stvaralaštva djece, učenje zasnovano na iskustvu i interesiranjima, stjecanje novih iskustava i proširivanje znanja o sebi, drugim ljudima i svijetu, potrebnih za daljnje obrazovanje i odgoj te uključivanje djece u društvenu zajednicu, poštujući i uvažavajući prava i mogućnosti djece. Organizacija i djelovanje vrtića zasnovano je na Zakonu o predškolskom obrazovanju SBK („Službene novine SBK“ br.10/17) i Pravilnikom o pedagoškim mjerilima za predškolski odgoj i obrazovanje („Službene novine SBK“ br. 17/04). Prema Zakonu o predškolskom obrazovanju SBK djelatnost predškolskog odgoja financira se sredstvima lokalnog proračuna, participacijom korisnika usluga te sredstvima iz drugih izvora kao što su donacije i namjenska sredstva za projekte.

Ministarstvo obrazovanja SBK je obvezno predškolskoj ustanovi, u skladu sa svojim mogućnostima sredstva za financiranje obveznog predškolskog programa za djecu koja nisu uključena niti u jedna oblik predškolskog obrazovanja, te financiranje troškova stručnog usavršavanja kadrova, nabavke didaktičkog materijala i razvoja predškolskih programa rada.

Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, sukladno kantonolnoj zakonskoj regulativi, sufinancira dio troškova za djecu bez roditeljskog staranja, djecu s teškoćama u razvoju, financiranje preventivnih programa te programa zaštite i unapređenja zdravlja djece, sanitarne preglede zaposlenika i preglede djece pred upis u vrtić.

Općina, kao osnivač vrtića, sustavno ulaže napore za razvoj predškolske ustanove, te brige za najmlađe naraštaje i smještaja u vrtić. U sklopu Strategije razvoja Općine Kreševo 2018-2022 godina, pod Strateškim ciljem 2, Prioritetnim ciljem 2.3.4. definirano je proširenje kapaciteta vrtića. Projekt proširenja kapaciteta uspješno je završen u proljeće 2022. godine, a mjesto u vrtiću osigurano je za još 60 mališana. Smještajni kapacitet vrtića je sad 110 djece. Formirana je dodatna vrtićka skupina, skupina produženog boravka za školsku djecu, senzorna soba za djecu s teškoćama u razvoju i kabinet logopeda. Za odgoj i obrazovanje djece u vrtiću brinu se 4 zaposlenika, uz ostalo administrativno i tehničko osoblje vrtića. Strukturu zaposlenih čine 2 odgojitelja, i po 1 njegovatelj, pedagog, kuharica, spremačica, domar i ravnatelj.

4.3 Osnovno obrazovanje

Općina Kreševo raspolaže sa kapacitetima jedne osnovne škole i ukupno 37 djelatnika, sa dodana četiri djelatnika koji su angažirani po osnovu Ugovora o djelu i to učitelj matematike, učitelj i.vjeronauke, učitelj tjelesne i zdravstvene kulture i učitelj tehničke kulture), broj učenika u 2022. godini iznosio je 256 što je za oko 30-ak učenika manje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 20 Pregled stanja u osnovnoškolskim institucijama ŽSB/SBK 2021

Naziv	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Stanovništvo (procjena sredinom godine)	Broj učenika na 1.000 stanovnika
1	2	3	4	5	6	7
Bugojno	14	134	2351	236	30.711	77
Busovača	11	80	1.364	138	17.599	78
Dobretići	1	1	7	0	1.537	5
Donji Vakuf	6	66	1.220	121	13.671	89
Fojnica	9	54	861	78	11.495	75
Gornji Vakuf – Uskoplje	14	78	1.278	128	19.886	64
Jajce	22	131	1.695	201	26.099	65
Kiseljak	11	115	1.811	204	20.110	90
Kreševo	1	17	281	27	4.883	58
Travnik	24	240	4.257	410	51.813	82
Vitez	12	119	2.091	203	25.762	81
/ŽUPANIJA SREDIŠNJA BOSNA/	132	1.130	19.163	1.928	247.100	78

Izvor: Općina Kreševo, FZzS

Osnovno-školci imaju na raspolaganju prijevoz koji se redovito odvija na relacijama Han Ivica, Crnići, K.Kamenik, Kojšina, Poljani. Prijevoz za učenike do Lipe finansira Općina Kreševo. Infrastrukturno škola raspolaže sa pristupnim rampama i uklonjenim barijerama za osobe sa invaliditetom. Uzimajući u obzir i druge općine u SKB/ŽSB, broj učenika u odnosu na broj stanovnika je najniži u općini Kreševo

4.4 Srednje i visoko obrazovanje

Program rada srednjoškolskog centra Kreševo temelji se kako na općim načelima koja su zajednička ovoj oblasti tako i na posebnostima same škole. Pri definiranju cilja i zadataka poštuju se: zakonske osnove, nastavne planove i programe, pedagoške standarde, znanstvena i stručna dostignuća, te iskustvo i tradiciju same škole. Program se radi kako bi se odredili, kontrolirali, usmjerili:

- ✓ ciljevi i zadaci nastavnog plana i programa,
- ✓ efektivnost i kvaliteta odgojno-obrazovnog rada,
- ✓ organizacija rada škole,
- ✓ racionalizacija nastave, učenja, primjena postojeće i usvajanje nove tehnike i tehnologije nastave,

- ✓ stručno usavršavanje i inoviranje,
- ✓ poticanje boljih rezultata,
- ✓ efikasnost pedagoške službe, kao i ostalih činitelja koji utječu na odgojno-obrazovni rad.

Godišnji plan i program škole temelji se na zakonskim odredbama, a iz njega proizlazi cjelovito djelovanje ustanove u ovoj školskoj godini. Praćenjem i ostvarivanjem godišnjeg plana i programa rada Škole uočavamo njegove kvalitete ili eventualne nedostatke u radu koji će se u narednoj školskoj godini otkloniti.

U školskoj godini Srednjo-školski centar Kreševo raspolaže sa sljedećim kapacitetima:

a) u četverogodišnjem trajanju:

Elektrotehnika (A)

Cestovni promet (A)

Strojarstvo (A)

Kemijska tehnologija (A)

Tehničar za računalstvo

Tehničar cestovnog prometa

Tehničar za vozila i vozna sredstva

Kemijski tehničar

b) u trogodišnjem trajanju:

Strojarstvo (C)

Elektrotehnika (C)

Graditeljstvo, geodezija i građevni materijali (C)

Automehaničar, CNC operater

Elektroinstalater

Rukovatelj samohodnim građ. strojevima

Pri upisu učenici pokazuju najveći interes za tehničar za računalstvo i od trogodišnjih zanimanja automehaničar i cnc operater.

Pridržavanjem zadanih elemenata u Godišnjem planu i programu rada Škole lakše ostvarujemo svoj rad u cjelini u programskom i organizacijskom dijelu.

Sve aktivnosti sadržane u Godišnjem planu i programu rada Škole odvijat će se u međusobnoj koordinaciji svih integrativnih sudionika Škole.

Infrastrukturno osnovna i srednja škola, zadovoljava uvjete za održavanje nastave, ipak jasno se vidi da se u kontinuitetu smanjuje broj učenika u srednjim školama, što je rezultat nezadovoljavajućeg odabira srednjoškolskih smjerova, pa su djeca primorana putovati na školovanje u druge općine i druge lokalne zajednice KBS.

4.5 Kultura i šport

Općina Kreševo raspolaže značajnim kapacitetima za odvijanje kulturnih, športskih i rekreativnih potreba njegovih građana u sklopu prostora HKD Napredak. Ovaj prostor zahtjeva unaprjeđenje zahtjeva sanaciju i rekonstrukciju, te proširenje kapaciteta da bi u potpunosti mogao imati funkciju za javne, kulturne i neke športske manifestacije čime bi se poboljšao kvalitet življenja, a ujedno stvorili i uvjeti i obogatila turistička pnuđa na bazi održavnja seminara /workshop-ova.

Tabela 21 Pregled transfera za kulturu i sport iz proračuna općine

GODNA	TRANSFER ZA KULTURU	TRANSFER ZA ŠPORT
2019	22.000,00	28.000,00
2020	22.000,00	26.000,00
2021	18.000,00	34.800,00

Izvor: Općina Kreševo

Raspoloživi kapaciteti za sportske aktivnosti u Kreševu obuhvaćaju Gradsku sportsku dvoranu, malonogometni teren „Komari“, 2 teniska terena („Zid“ i „Ribnjak“), Sportsko-rekreacijski centar „Gajice“, skijališta „Rakova Noga“ i „Lopata“, izletišta sa sportskim terenima „Klipanova ravan“, „Stanilovac“ (ranč „Stanić“), sportski tereni „Crnići“ te sportsko igralište u naselju Mahala.

4.6 Prirodno i kulturno – povijesno naslijeđe

Turistički potencijal počiva na održivom razvoju u ekološki očuvanim i zaštićenim sredinama (što je kapitalna vrijednost u današnjem svijetu).

Trenutno turistička ponuda se zasniva uglavnom na privatnoj inicijativi, izgradnji privatnih sportskih i rekreativnih centara te djelovanju pojedinaca, entuzijasta, kroz različite udruge/društva (bazeni: Banja, Toplica, Tomići, sportski centar Gajice, i dr.). Svi pomenuti objekti uz rekreativne sadržine posjeduju i prateće objekte za smještaj i ugostiteljsku ponudu.

Od kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu uključena su svetišta „Voda Sv. Jakova“ u Deževicama, svetište Majke Božje „Pod Špiljama“ i Franjevački samostan (nacionalni spomenik).

Uvrštavanje etno sela Vrancu u PP Općine predstavlja prvi korak u stvaranju uvjeta za stavljanje u funkciju, a u narednim fazama i dovođenja do samoodrživosti.

Od nematerijalne baštine svakako je značajna stoljetna tradicija prema kojoj je, između ostalog, tradicionalno rudarstvo i kovački zanat prepoznatljivo kao potkivanje jaja. Potkivanje jaja potiče još iz Srednjeg vijeka, kada su Sasi došli na ovo područje, inače bogato rudama. Oni su tada donijeli novu tehnologiju kopanja i taljenja rude, te unaprijedili kovačke tehnike i znanja prenijeli lokalnom stanovništvu.

Tradicija je, kaže, na području Kreševa prisutna stoljećima, premda se ne može vremenski tačno precizirati kada je netko prvi put potkovao jaje.

Zaštićeni krajolik „Pogorelica-Bitovnja“ zahtjeva uvođenje drugog i trećeg režima zaštite, čime bi se omogućila trajna zaštita ovog područja u punom geo, bio i hidrodiverzitetu, što bi omogućilo stvaranje zaštićenog područja predviđeno sa četiri lokaliteta sa namjenom razvoja turizma, sporta i rekreacije. Održavanjem visoke ekološke razine prostora intenzivirala bi se

proizvodnja „zdrave hrane“, kako kroz hidrokulture (ribogojilišta), tako i kroz poljodjelstvo na privatnim posjedima.

Lov i ribolov kao gospodarske djelatnosti na području Kreševa imaju dugu tradiciju, a gdje se uz relativno skromna ulaganja mogu ostvariti veći prihodi nego u drugim djelatnostima. Lovačka (LD „Tetrijev“) i ribolovna (USR Kreševo) udruga/društvo, na prostoru općine značajno mogu doprinjeti zaštiti i uzgoju divljači i ribljeg fonda kao i unapređenju ovih djelatnosti, naravno uz pomoć sa strane i to zaštitom pojedinih dijelova lovišta, kao lovno uzgojnih revira sa posebnim načinom gazdovanja, a takođe i obnova i izgradnja novih objekata i infrastrukture u lovištu. Pored navedenog postoji inicijativa za uspostavljanje sportsko-ribolovnog fly-fishing revira „Crna Rijeka“.

Na području općine Kreševo, aktivno je planinarsko društvo „Bitovnja“, sa dugom tradicijom djelovanja koje bi uz neznatnu pomoć višestruko doprinjelo turističkoj ponudi Općine (obnovljen planinarski dom na Lopati, šumarsku kuću na Zečevu, tradicionalno organiziraju planinarsku transverzalu Bitovnja-Pogorelica-Vranica).

Zavičajna udruga „Kreševski citrin“ formirana sa ciljem zaštite, očuvanja i promidžbe geo raznolikosti napravila je projekat revitalizacije Oberske pećine i njenog uključenja u turističku ponudu Kreševa. Oberska pećina je već šezdesete godine prošlog stoljeća zaštićena rješenjem Zavoda za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa kao objekat srednjovjekovnog rudarenja, prirodna rijetkost i geološki fenomen. Udruga je predstavila i projekat “Geostaze minerala i kristala Srednjobosanskog škriljavog gorja” u okviru kojeg bi se povezali, označili i na odgovarajući način prezentirali javnosti dostupni lokaliteti prirodnog (georaznolikost ovog izuzetno zanimljivog područja) ali i kulturno-povijesnog nasljeđa.

Od 2004. godine u Kreševu se redovno održava Međunarodni sajam minerala, stijena i fosila.

Društvo za zaštitu kulturno-povijesnih i prirodnih vrijednosti „Kreševo“ radi na zaštiti i očuvanju kulturne i prirodne baštine. Društvo bi uz pomoć lokalne zajednice moglo dati značajan doprinos (uz dosadašnju zaštitu i očuvanje) na prezentaciji izuzetno bogatog nasljeđa i njegovom uključenju u turističku ponudu ovog područja.

Cijelo područje općine, konfiguracijom terena pruža izvanredne uvjete za organiziranje cikloturističke rute. Tako bi se na ekološki prihvatljiv način prezentirala bogata prirodna i kulturno-historijska bastina, a postojeći ugostiteljsko-turistički sadržaji dodatno angažirali.

4.7 Zdravstvena zaštita

Osnovna djelatnost Javne ustanove Dom zdravlja Kreševo je organiziranje i pružanje primarne zdravstvene zaštite na području općine Kreševo, te sudjelovanje u organiziranju specijalističko- konzultativne djelatnosti i djelatnosti javnog zdravstva, u skladu sa potpisanim Ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Kantona Središnja Bosna. Primarnu zdravstvenu zaštitu ova ustanova obavlja putem timova opće/obiteljske medicine i laboratorije.

Opća/obiteljska medicina, kao temeljni dio primarne zdravstvene zaštite, osigurava kontinuiranu i sveobuhvatnu zdravstvenu zaštitu za pojedince i obitelji.

Rad u Javnoj ustanovi organizira se i provodi putem sljedećih službi:

- a) Služba opće primarne zdravstvene zaštite (opća/porodična medicina) sa polivalentnom patronažom i kućnim liječenjem;
- b) Higijensko - epidemiološka služba (HES);
- c) Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba;
- d) Služba za zdravstvenu zaštitu djece sa polivalentnom patronažom i imunizacijom;
- e) Služba za zdravstvenu zaštitu žena i trudnica sa porodiljskim i akušerskim poslovima;
- f) Služba za laboratorijsku dijagnostiku na primarnom i sekundarnom nivou;
- g) Služba za RTG poslove i ultrazvučnu dijagnostiku;
- h) Služba za zajedničke poslove (administrativno tehnički, blagajnički i informatički poslovi, poslovi sanitetskog transporta, poslovi glavnog medicinskog tehničara - sestre i poslovi održavanja ispravnosti i čistoće Doma zdravlja);
- i) Služba za zdravstvenu zaštitu kod nespecifičnih i specifičnih plućnih oboljenja

Javnom ustanovom Dom zdravlja Kreševo rukovodi Ravnatelj/Direktor u skladu sa Zakonom i Statutom ustanove, te raspoloživim sredstvima.

Tabela 22 Raspoloživi medicinski kapaciteti općine Kreševo

Medicinski kadar	26
- Specijalista interne medicine-Ravnatelj	1
- Specijalista obiteljske medicine	1
- Liječnik opće medicine/ Doktor medicine	3
- Doktor stomatologije	2
- Magistar biologije	1
- Magistar sanitarnog inženjerstva	1
- Viša medicinska sestra	2
- Medicinska sestra/tehničar	12
- Laboratorijski tehničar	2
- Stomatološka sestra	1
Nemedicinski kadar (admin., vozači, domar, spremačice)	10

Izvor: Općina Kreševo

4.8 Socijalna zaštita

Na području Općine Kreševo socijalni rad, socijalna skrb i obiteljsko pravna skrb regulirana je Zakonom o osnovama socijalne skrbi, skrbi civilnih žrtava rata i skrbi obitelji sa djecom FBiH, Zakonom o osnovama socijalne skrbi, skrbi civilnih žrtava rata i skrbi obitelji sa djecom KSB, Obiteljskim zakonom FBiH, Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o zaštiti duševnih bolesnika, Zakonom o kaznenom postupku FBiH, Zakonom o upravnom postupku, onedavno Zakon o materijalnoj potpori obiteljima s djecom u FBiH. Nositelj socijalne skrbi na području općine Kreševo je Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb. Nije formiran Centar za socijalni rad. Djelatnost socijalne skrbi financira se iz općinskog, kantonalnog i federalnog proračuna. Prilikom ostvarivanja prava iz socijalne skrbi može se govoriti o dvije kategorije korisnika. Prvi su oni koji se smatraju siromašnima zbog toga što nemaju uopće vlastitih prihoda ili su ti prihodi manji od propisanih cenzusa. Druga je kategorija ona koja socijalnu skrb prima u svrhu zadovoljavanja specifičnih potreba, nastalih uglavnom zbog invalidnosti, starosti, psihičke bolesti, ovisnosti i dr. U tu se kategoriju ubrajaju i djeca i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca i mladež s poteškoćama u razvoju, sa poremećajima u ponašanju, žrtve obiteljskog nasilja.

Prema zakonskim propisima iz socijalne skrbi provode se sljedeća prava:

- ✓ Otvarivanje prava na stalnu novčanu pomoć
- ✓ Smještaj u ustanove socijalne skrbi
- ✓ Smještaj u drugu obitelj
- ✓ Troškovi pokopa korisnika stalne novčane pomoći
- ✓ Dječji dodatak
- ✓ Nadoknade porodiljama iz radnog odnosa
- ✓ Nadoknade porodiljama izvan radnog odnosa
- ✓ Zdravstveno osiguranje
- ✓ Jednokratna novčana pomoć
- ✓ Ostvarivanje prava na civilnu invalidninu, tuđu njegu i pomoć i ortopedski dodatak
- ✓ Ostvarivanje prava civilne žrtve rata
- ✓ Starateljstvo
- ✓ Brakorazvodi-povjera djece

Tabela 23 Pregled temeljnih prava i broj korisnika

BR.	VRSTA PRAVA	BROJ KORISNIKA 2022	NOMINALNI IZNOS PRAVA ZA 2022-NA GODIŠNJEM NIVOU
1.	Stalna novčana potpora-KSB	13	18 720, KM
2.	Smještaj u ustanove socijalne skrbi	11	52 521 KM
3.	Smještaj u drugu obitelj KSB	0	
4.	1. Jednokratne novčane pomoć-Općina	50	17 753 KM
5.	Troškovi pokopa	0	0
6.	Skrb o obitelji sa djecom		
7.	Zdravstvena skrb korisnika KSB	12	1 152,00 KM
8.	Kategorizacija djece s teškoćama u		
9.	Civilni invalidi FBIH	166	507 023,80 KM
10.	Civilne žrtve rata KSB	5	36 000,00 KM
10.	Romi, djeca bez roditeljske skrbi	0	0
11.	Samohrani roditelji	6	
	UKUPNO:		700 781 KM

Izvor: Općina Kreševo

Sredstva za financiranje Službe za socijalnu skrb Općine Kreševo osiguravaju se u općinskom proračunu (bruto plaće, naknade troškova zaposlenicima, nabava kapitalnih sredstava, izobrazba i stručno usavršavanje zaposlenika, izdaci za materijal i dr).

Dakle, sredstva za financiranje djelatnosti socijalne skrbi osiguravaju se iz kantonalnog (159 305 KM), federalnog (507 023 KM) i općinskog (34 453 KM) proračuna kako je gore navedeno a proračunski izdaci u financiranju sustava socijalne skrbi kreću se cca 700 000,00 KM na godišnjem nivou. Općina Kreševo u prosjeku ima 260 korisnika gore navedenih prava te oko 50 korisnika koji se povremeno nalaze u stanju socijalne potrebe.

Udruga za poticanje razvoja kreativnosti djece i mladih „Čudo“ sa prioritetima djeluje na poticanju djece i mladih na organiziranom i smislenom korištenju slobodnog vremena; razvijanju volonterizma, solidarnosti i komunikacije među djecom i mladima; zaštiti zdravlja djece i mladih, posebno djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom; poticanje mladih na aktivni angažman i participaciju u svim područjima javnog i društvenog života; uspostavljanje i održavanje suradnje s roditeljima djece s poteškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom sa stručnim osobama, institucijama i udrugama i koja aktivno radi na socijalnoj uključenosti ranjivih skupina.

Općina Kreševo planira započeti projekt izgradnje staračkog doma na području općine Kreševo putem javno privatnog partnerstva.

Zaključujemo da je socijalno uključivanje proces u kojem siromašni i socijalno isključeni dobiju mogućnost i sredstva za dostojanstven život. Stoga je važno na vrh prioriteta staviti socijalno uključivanje jer proračunska izdvajanja za njih nisu fiskalni trošak, već investicija u ljudske resurse, te razvijati svijest javnosti da upravo socijalno isključene osobe trebaju biti glavni akteri u rješavanju problema socijalne isključenosti lokalne zajednice. Cilj općine Kreševo dugoročno treba doprinijeti boljem umrežavanju organizacija civilnog društva u borbi za socijalno uključivanje marginaliziranih, vidljivije zastupanje njihovih interesa i potreba.

4.9 Civilno društvo

Općina Kreševo dugi niz godina vodi registar nevladinih organizacija koje djeluju na području Općine. Veliki broj organizacija je neaktivan ili se ugasio.

Manje ili više aktivne, na području općine djeluju sljedeće nevladine organizacije s različitim tipovima aktivnosti, za koje se izdvajaju sredstva iz proračuna i to za:

- 1) UDRUGA ČUDO KREŠEVO
- 2) UDRUGA MREŽA MLADIH KREŠEVO
- 3) UDRUGA NOGOMETNI KLUB KREŠEVO
- 4) UDRUGA MLADIH SPORTAŠA KREŠEVO
- 5) UDRUGA GAJICE KREŠEVO
- 6) MOTOCIKLISTIČKI SAVEZ BIH KREŠEVO
- 7) STOLNOTENISKI KLUB KREŠEVO
- 8) AUTO MOTO KLUB KREŠEVO
- 9) UDRUGA KARATE KLUB SHOSHIN KREŠEVO
- 10) UDRUGA DIFFER
- 11) UDRUGA OBITELJI POGINULIH I NESTALIH BANITELJA OPĆINE KREŠEVO
- 12) UDRUGA DRAGOVOLJAVA I VETERANA DOMOVINSKOG RATA
- 13) UDRUGA HVIDRA
- 14) UDRUGA SPORTSKE REKREACIJE FITNESS CLUB V-GYM KREŠEVO

Općina je ustupila prostor Udruzi KREŠEVSKI CITRIN Kreševo i Udruzi SPORTSKE REKREACIJE FITNESS CLUB V-GYM KREŠEVO.

Također, sve sportske udruge redovito koriste sportsku dvoranu za treninge bez naknade.

4.10 Sigurnost građana

U vrijeme u kojem živimo kao najznačajniji izazovi za zdravlje stanovništva predstavlja onečišćen zrak, voda, zemljište, nepravilno odlaganje komunalnog i opasnog otpada, pesticidi, radiološka kontaminacija, UV zračenje, buka, globalni klimatski uvjeti itd.

Tabela 24 Rizici u općini Kreševo

R. br.	Reprezentativni rizici u općini Kreševo	Rizici	
		Samo na teritoriji Općine Kreševo	Sa potencijalom utjecaja na susjedne općine
1.	Poplave	+	+
2.	Snježni nanosi i veliki snijeg	+	+
3.	Suša	+	+
4.	Oluja	+	+
5.	Tuča (grad i led)	+	+
6.	Mraz i niske temperature	+	+
7.	Epidemije	+	+
8.	Epizootije zaraznih bolesti	+	+

9.	Kalamitet biljnih bolesti i štetočina	+	+
10.	Klizanje i odronjavanje tla	+	-
11.	Zagađivanje zraka, vode i zemljišta	+	+

Izvor: Općina Kreševo

Potencijalni prirodni rizici na području Kreševo te njihov potencijalni utjecaj na ugrozu i susjednih općina, dati su prethodnoj tablici.

4.11 Prometna infrastruktura

Na osnovu izvršene analize transportnog sustava Županije, utvrđenih ciljeva i prognoza rasta transporta, te planova i programa za razvoj šireg područja, proizašla su opredjeljenja za intervencije na cestovnoj mreži definirane posebnim ciljevima razvoja.

Glavnu prometnu vezu Kreševa sa susjednim općinama čine regionalni putevi R-443 Visoko – Kiseljak – Kreševo – Tarčin (M17) koja spaja Kreševo sa susjednom općinom Kiseljak i Tračin. U prethodnom razdoblju je izvršena rekonstrukcija i modernizacija dijela ovog regionalnog puta, odnosno na dijelu Kiseljak – Kreševo. Potrebna je dalja etapna rekonstrukcija na području općine Kreševo. Izgrađena je i nova dionica puta R-443 a (Kreševo – Lepenica - Sarajevo) koja čini vezu sa magistralnim putem M-17(E 73) Zenica – Sarajevo – Mostar – Ploče. Također je potrebna etapna rekonstrukcija ove prometnice. Upravo ova veza regionalnim putem R-443 a sa magistralnim putem M-17 ostvaruje dostupnost Međunarodnog aerodroma u Sarajevu. Započeta je rekonstrukcija lokalnog puta Crnići – Crnički Kamenik, te spajanje naseljenih mjesta Crnići, Crnički Kamenik i Deževica, te naseljenih mjesta u općini Fojnica. Također je započeta rekonstrukcija i asfaltiranje lokalnog puta na potezu naseljenih mjesta Čamišće – Botunja – Pirin, čime bi se i ova naselja prometno povezala sa Kreševom.

4.12 Energija, potrošnja i infrastruktura

Opskrba električnom energijom svih potrošača na području općine Kreševo vrši se iz transformatorske postaje 35/10kV -1 x 4 MVA, 1x 2.5MVA.

Iako pomenuta snaga postojeće trafo postaje još uvijek zadovoljava potrebe za energijom općinskog područja, ipak bi, obzirom na dugoročna razvojna rješenja, te sigurnost i pouzdanost u osiguranju elektorenergetskih potreba bilo neophodno izgraditi TS 110/x kV snage 2 x 20 MVA (u prvoj fazi 1x20 MVA) , kakve već postoje u svim općinama kantona/ Županije SBK kojem Kreševo administrativno pripada.

Elektroenergetske mreže

Evidentan je veliki interes investitora za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta redu obnovljivih izvora energije kao što su: vjetroelektrane, solarne elektrane hidroelektrane/minihidroelektrane, te ostalih zelenih izvora električne energije .

Vjetroelektrane

Vjetroelektrane, kao neupravljivi izvori, negativno utiču na regulacione performanse sistema, pa je neophodno obezbjediti povećanu sekundarnu rezervu, te je limitirana snaga takvih izvora na mreži.

VE Bitovnja je započela sa gradnjom, a proizvodni kapaciteti proizašli su iz Indikativnog plana proizvodnje 2012 – 2021 godinu.

Solarna energija

Za razliku od ostalih obnovljivih izvora energije koji su ograničeni i koji podliježu kritičkom promatranju sa aspekta zaštite eko sustava (hidro-elektrane, vjetrenjače, i dr.) – korištenje sunčeve energije je praktično neograničeno i bez ikakvih posljedica, te predstavlja moguće rješenje problematike energenata u domaćinstvima do mogućih ulaganja u takve obnovljive sustave, kao svjetski trend uštede i profitabilnih poslova.

Fotonaponski paneli za permanentnu proizvodnju električne energije mogu se ugraditi bilo gdje i u bilo kakvoj formi - od krovova, terasa do suvremenih „staklenih“ pročelja/fasada. Svakako korištenje ove ima puni efekat kada „mali“ proizvođač električne energije (ulagač) ima direktan ugovor o plasiranju svojih proizvoda direktno u elektrodistributivnu mrežu.

Stoga se uz područja namijenjena za ispitivanje vjetropotencijala, planira istovremeno i ispitivanje sunčeve energije.

Hidroenergetski objekti

Mini hidro postrojenja koriste snagu tekuće vode e za proizvodnju električne energije. Ne postoji strogo određena definicija o klasifikaciji MHE izuzev ona koja se izražava u snazi elektrane, a prema relevantnoj literaturi, najčešće se spominje granica do 5 MW. Ispod te granice su mini hidroelektrane, a iznad ovog nivoa snage podrazumijevaju se velike hidroelektrane. Najčešće tip MHE prisutan na ovim prostorima je tzv. tirolski tip elektrana pri čemu se koristi prirodni pad vodotoka, voda se prikuplja preko vodozahvata i vodi cjevovodom do turbine, gdje pod pritiskom kroz mlaznicu udara na hidraulično kolo. Snaga koja zavrti kolo spaja se na električni generator. Električna energija se transformira i putem elektroprijenosne mreže šalje u upotrebu.

U planskom periodu je predviđena izgradnja sljedećih malih hidroelektrana:

1. MHE „Velike vode“ snage 320kW, moguće godišnje proizvodnje 1,676 GWh.
2. MHE „Željeznica 4“ instalirane snage 898kW, moguće godišnje proizvodnje 4,523 GWh, na prostoru vodotoka Željeznice. Princip rada bazira se na zahvaćanj dijela vodotoka rijeke Željeznice, odvođenje zahvaćene vode dovodnim sustavom-tlačnim cjevovodom do objekta strojarnice, te potom vraćanje zahvaćene vode u vodotok.

Kompleksa MHE „Željeznica 4“ sadrži sljedeće zahvate i objekte: objekat za zahvatanje vode-vodozahvat, cijev pod pritiskom i strojara. Dužina tlačnog cjevovoda 2.600m promjera max 760mm.

3. MHE Deževica, na postojećem cjevovodu Ø160 potoka Nevra instalirane snage 40 kW, moguće godišnje proizvodnje 0,345 GWh

Daje se mogućnost izgradnje mini i mikro hidroelektrana na rijeci Kreševčici nizvodno od naseljenog mjesta Rakova Noga ukoliko studije pokažu da je tehnički izvodivo, a okolišno dopustivo i prihvatljivo uz zadovoljavanje svih potrebnih uvjeta.

Zaključak *Potrebno je unaprjeđenje sustava javne rasvjete u smjeru smanjenja potrošnje električne energije, te olakšanja i unaprjeđenja održavanju javne rasvjete. Upravljanje javnom rasvjetom je potrebno unaprijediti radi smanjenja potrošnje električne energije.*

4.13 Vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda

Glavnim vodosustavom – „Vodosustav Kreševo“ upravlja Javno komunalno poduzeće „Kostajnica“ d.o.o. Kreševo. JKP „Kostajnica“ doo Kreševo. Temeljna djelatnost komunalnog poduzeća je sakupljanje, prečišćavanje, distribucija vode i odvodnja otpadnih voda te sakupljanje i zbrinjavanje otpada. JKP „Kostajnica“ pokriva opskrbom (vodom za piće) područje naseljenog mjesta Kreševa, naseljena mjesta Troska i Resnik, dio sela Polje, Stojčići, Kreševski Kamenik, Volujak, Mra nići, Komari, Alagići, Rakova Noga, Ratkovići i Crnići, odnosno oko 2.200 stanovnika (indikator pokrivenosti: 50% ukupnog broja stanovnika), sve javne ustanove, te većinu gospodarskih subjekata. Vodosustav je gravitacijski. Ostalih 50% pučanstva snabdijeva se sa nekog od lokalnih vodovoda. Lokalni vodovodi su izgrađeni za vodoopskrbu pojedinih sela i područja, najčešće bez ikakvog nadzora, jer su građeni sredstvima mještana. Javno komunalno poduzeće „Kostajnica“ d.o.o. Kreševo u svom vodovodnom sustavu raspolaže sa će ri rezervoara, od kojih su tri u funkciji (Oklop, Orunj i Meljine), dok rezervoar Sotnica nije u funkciji. Vodovodni sustavi su rađeni prije 15-40 godina, čija je prosječna starost oko 30 godina. U vodoopskrbnom sustavu općine.

Kreševo trenutno ima četiri glavna akumulacijska objekta (rezervoara) i to:

- Meljine – kapaciteta 500 m³, izdašnost izvorišta 12 l/sek.,
- Orunj – kapaciteta 38 m³, izdašnost izvorišta 5 l/sek., u izgradnji dvije komore x100m³
- Oklop – kapaciteta 100 m³, izdašnost izvorišta 4,5 l/sek.
- Sotnica sa kapacitetom 300 m³. Vodozahvati iz gradskog vodovodnog sustava imaju dobru izdašnost koja omogućava dobru opskrbu naselja pitkom vodom.

Lokalni vodovodi su izgrađeni za pojedina sela i područja, najčešće dogovorom grupe građana i njihovim sredstvima:

- 583 korisnika su evidentirani putem mjernog mjesta-vodomjera (62,69% od ukupnog broja)
- 347 korisnika plaća paušalnu naknadu (37,31% od ukupnog broja) Iz rezervoara Meljine i Orunj se snabdijeva najveći dio općine Kreševo. Rezervoari Oklop i Orunj (u tijeku su pripreme oko realizacije projekta povećanja zapremine ovog retervoara) imaju manju zapreminu u odnosu na dotok vode iz izvorišta i trenutne potrebe stanovništva, dok rezervoar Meljine zadovoljava trenutne potrebe sa mogućnošću proširenja javne vodovodne mreže. Cjevovodi na vodovodnim sustavima su rađeni od cijevi slabijeg kvaliteta, što znatno otežava normalno održavanje, povećava gubitke vode u sustavima i troškove održavanja razvodne mreže. Procjenjeni gubici u vodosnabdjevanju su 50%. U pojedinim naseljima cjevovodi su manjih profila, jer izgradnja i rekonstrukcija istih nije pratila razvoj tih područja. Na takvim

lokalitetima zbog manjih profila cjevovoda je lošije snabdijevanje vodom postojećih korisnika i ne postoje uvjeti za priključenje novih objekata na vodovodnu mrežu.

Voda za piće se svakodnevno dezinficira klornim preparatom uz obezbjeđenje kon nuiranog prisustva dezinfekcijskog sredstva, dok se sukladno Pravilniku o vodama za piće redovno kontrolira sanitarno higijensko stanje vode.

Prema podacima dobivenim iz općine i nadležnog komunalnog preduzeća J.P. „Komunlo“ Kreševo vodoopskrba pučanstva na prostoru općine Kreševo vrši se iz gradskog vodovodnog sustava i iz više lokalnih vodozahvata .

Na prostoru Općine pored četiri uvezana vodocrpilišta; Orunj, Oklop, Kostajnica i Šćona, koji pitkom vodom snabdijevaju grad Kreševo i okolicu, egzistira još 13 većih lokalnih vodocrpilišta.

Vodozahvati iz gradskog vodovodnog sustava imaju dobru izdašnost koja omogućava dobru opskrbu pitkom vodom naselja. Izdašnost izvorišta varira između 7 l/sek i 13 l/sek, dok kod ostalih lokalnih izvora nemamo pouzdane podatke o njihovim izdašnostima .

Značajniji lokalni vodozahvati na prostoru Općine su:

- Barbarino vrelo, Banja, Čibukovo vrelo, Bjelovoda, Vrenjak, Sedra – Kojšina, Sedra –

Mratinići, Jasenovica, Vrela (Ribnjak), Mliječ (Gunjani), Komarac, Zdravo vrelo i Nevra.

Grad Kreševo pitkom vodom se snabdijeva iz vodovodnog sustava koga sačinjavaju vodni kapaciteti, uvezani u prsten:

- Stara vodosprema Orunj (kota 645 n.m.n.) zapremina $V= 30 \text{ m}^3$,
- Nova vodosprema Kreševo (kota 660 n.m.n) zapremina $V= 300 \text{ m}^3$,
- Vodosprema Oklop (kota 649 n.m.n.) zapremina $V= 100 \text{ m}^3$
- Uvezani vodozahvati Kostajnica (kota 1179 n.m.n.) i Šćona (kota 900 n.m.n.)
- Vodospremnik Orunj (kota 680 n.m.n.) $2 \times 100 \text{ m}^3$.

Drugi po veličini vodovodni sustav je vodosprema „Meljine“ lociran na koti 628 n.m.n. koga čine dvije vodospremske komore kapaciteta po $V=250 \text{ m}^3$. Iz ovog vodovodnog sustava, pitkom vodom se opskrbljuje više većih naselja: Mratinići, Polje, Stojčići, Drežnice i Volujak, Komari, dio K.Kamenika, Alagići, Rakova Noga, dio Crnića, Troska, Resnik, dio Crkvenjaka i Vodovoji.

Prema navedenim evidentiranim vodovodnim kapacitetima i analiziranoj potrošnji vode na prostoru općine Kreševo je u kvantitativnom i kvalitetnom smislu na zadovoljavajućoj razini.

4.14 Upravljanje otpadom

Miješani komunalni otpad nastaje u maloj količini od oko 24 m³ godišnje, sakuplja se u kontejner i mjesečno odvozi na komunalnu deponiju Dubrave angažovanjem JKP „Kostajnica“ Kreševo, udaljena 5,5 km.

Osim deponije Dubrave do koje je dovedena i uređena vodovodna mreža, postavljena žičana ograda sa ulaznom kapijom, postavljen kontejner koji služi za portirnicu i ostavu, dovedena električna energija, i gdje se uskoro postavlja i video nadzor, na cijelom prostoru općine Kreševo su instalirani zeleni otoci, gdje je svim stanovnicima olakšano odlaganje otpada.

Za deponiju Dubrave je urađena projektna dokumentacija po kojoj su se do sada i izveli svi navedeni radovi, a konačni cilj ovog projekta je uvođenje novih tehničko-tehnoloških rješenja i uspostavljanja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

Također, u procesu je i saniranje svih divljih deponija gdje je se do sada očistila deponija na Bukvi, Zvizdu, Crničkom Kameniku i na lokalitetu Ljubilo.

Gospodarski subjekti sa područja općine Kreševo nemaju jasno definirane obaveze razdvajanja otpada, pa se prikupljeni otpad deponira na gradsku deponiju. Česte su i pojave neregistriranih deponija, naročito krutog otpada, koji se pojavljuju najčešće u tokovima rijeka ili manjim vrtačama uz cestu.

5. Analiza proračuna i javne administracije Općine Kreševo

Općina, proračun kao obavezujući zakonski dokument, predstavlja akt kojim se planiraju prihodi, primici, rashodi i izdaci za tekuću godinu.

Osnovna obilježja ovih aktivnosti podrazumjevaju planiranje i izvršavanje proračuna, koje se zasniva na principima jedinstva, točnosti, uravnoteženosti i zakonitosti proračuna, univerzalnosti, učinkovitosti, ekonomičnosti, transparentnosti, participativnosti i principu jedne godine.

5.1 Proračun

Prihode općine čine osnovne kategorije prihoda: porezni i neporezni prihodi, transferi i donacije, te prihodi od prodaje imovine u vlasništvu općine i ostali prihodi.

Tabela 25 Stanje prihoda i rashoda u općini Kreševo 2017. – 2021. godina

Ostvareni financijski rezultati	2017	2018	2019	2020	2021
Ostvareni prihodi	2.301.179,51	2.694.707,96	2.566.340,11	2.736.093,30	2.823.000,00
Ostvareni rashodi	2.239.376,39	2.645.606,29	2.502.440,59	2.952.894,30	2.879.685,00
Razlika ostvarenih prihoda i rashoda	61.803,12	49.101,67	63.899,52	216.801,00	56.685,00
Ostvareni kapitalni primici	76.080,00	52.797,65	167.364,26	48.417,39	77.165,000
Ostvareni kapitalni izdaci	560.765,00	753.851,16	501.353,39	1.101.646,20	115.150,000
Razlika ostvarenih kapitalnih primitaka i izdataka	484.685,00	753.798,00	333.989,13	1.053.228,81	37.985,00
Ostvaren proračunski SUFICIT/DEFICIT	61.803,12	49.101,67	-63.899,52	-273.486,00	-56.685,00

Izvor: Općina Kreševo

Prema izvješćima o izvršenju proračuna, Općina Kreševo je fiskalne 2017.-2021. godine završila sa deficitom i to u 2019., i 2020. godini, u 2017. i 2018. godini zabilježen je suficit, dok je 2020. godinu obilježilo manje ostvarenje prihoda od planiranih. Pri tome treba ukazati da je 2020. godina obilježena značajnim poremećajima u normalnom funkcioniranju

gospodarstva uslijed pandemije Covid-19, a čija nepredvidivost značajno utiče na ostvarivanje prihoda i uvjetuje prioritete u rasporedu proračunskih izdataka.

Promatrano prema izvorima sredstava, a koji opredjeljuju i namjenu sredstava, za posljednju izvještajnu godinu (2021 godinu), struktura sredstava općinskog proračuna je slijedeća:

U strukturi tekućih prihoda Općine najznačajniju stavku čine porezni prihodi, koji se skladu sa propisima o pripadnosti javnih prihoda, transferiraju Općini a slijede ih neporezni prihodi.

Transferi i donacije drugih razina vlasti čine značajno manji udio u ukupnim sredstvima što, sa jedne strane, ukazuje na neovisnost Općine u raspolaganju i rasporedu vlastitih financijskih sredstava, dok sa druge strane, uvjetuje da kapitalne, višegodišnje i strateške projekte nije moguće financirati isključivo iz akumuliranog ili tekućeg suficita (posebno u uvjetima ugrožene tekuće likvidnosti), te je nužno kreirati projekte i aplicirati za sredstva od viših razina vlasti ili od drugih izvora financijskih sredstava (druge razine vlasti, fondovi Europske unije, međunarodne institucije).

Kapitalni primici, promatrajući po godinama, variraju u zavisnosti od konkretnih i specifičnih okolnosti, a najvećim dijelom se odnose na primitke od prodaje općinskog zemljišta. Značajan udio u strukturi ukupnih prihoda čine akumulirana nerealizirana sredstva iz prethodnih godina, koja se, najvećim dijelom, odnose na namjenska sredstva koja se akumuliraju za strogo propisane namjene. Porezni prihodi su u proteklom razdoblju bili relativno stabilni, pri čemu se najznačajnije pojedinačne stavke odnose na ostvareni porez na promet nepokretnosti i porez od neizravnih poreza koji pripadaju jedinicama lokalne samouprave:

Izdaci općine raspoređeni su, prema ekonomskoj klasifikaciji, na tekuće izdatke (izdatke za rad administracije i tekuće transfere), kapitalne izdatke (kapitalne transfere i kapitalna ulaganja) i izdatke za financiranje.

Tabela 26 Struktura izdataka iz proračuna Općine Kreševo 2017. 2021. godina

Struktura izdataka	2017	2018	2019	2020	2021
Izdaci za plaće i naknade	30,05	24,14	25,31	30,20	27,72
Izdatci za materijal	19,2	18,77	19,32	17,10	12,95
izdatci za tekuće transfere	10,93	9,45	11,77	11,69	12,61
Izdatci za kapitalne transfere	11,39	13,24	12,30	14,59	14,22
Izdatci za kamate	-	-	-	1,50	0,05
Kapitalni izdatci	22,21	28,38	24,21	22,37	28,45

Izvor: Općina Kreševo

Obrada autora

Rashodi su u proteklom trogodišnjem razdoblju bili relativno stabilni, odnosili su se na financiranje rada uprave, kontinuirane projekte općine prema stanovništvu, kao i za nove razvojne programe.

5.2 Projekcije sredstava za financiranje realizacije strategije razvoja

Dokument okvirnog proračuna (DOP) predstavlja osnovu za financiranje ciljeva Strateškog okvira pametnog razvoja općine Kreševo. U okviru DOP-a podrazumjeva se uspostava srednjoročnog planiranja proračuna i povezivanje trogodišnjih projekcija alokacije resursa sa srednjoročnim strateškim prioritetima Općine.

Ovim dokumentom se, na trogodišnjoj razini, planiraju se definirati proračunska opredjeljenja koja izravno utiču na mobilizaciju javnih resursa i njihovu raspodjelu u srednjoročnom razdoblju s ciljem učinkovitijeg strateškog planiranja i osiguranja bolje povezanosti prioritarnih politika i proračunskih sredstava.

Sukladno predloženom, u Strategiji razvoja se indikativni financijski okvir bazira na Dokumentu okvirnog proračuna SKB/ŽSB za razdoblje 2023.-2025. godinu uz dodatne projekcije za razdoblje 2025.-2028. godinu (na osnovu procjene postotne promjene ostvarivanja tekućih prihoda).

Navedeno znači da su projekcije za razdoblje 2023.-2025. godine usklađene prema procijenjenim izvorima sredstava (fondovski usuglašene), dok su projekcije za razdoblje 2026.-2028. godine isključivo izvršene sa stanovišta ukupno procijenjenih sredstava i njihovog rasporeda na izdatke. Trenutno najutjecajniji vanjski rizik na ostvarenje projiciranih prihoda predstavlja stanje globalne krize i infaltornih udara izazvanih ratnim događanjima u Ukrajini, čiji ciklični utjecaji na gospodarske i sve društvene tijekove nije moguće predvidjeti i sagledati u potpunosti.

Utjecaj navedenog, kao i drugih čimbenika (potencijalne izmjene propisa o raspodjeli i pripadnosti javnih prihoda, opća nestabilnost zbog nedefiniranih i nejasnih nadležnosti različitih razina vlasti u Bosni i Hercegovini) na porezne i neporezne prihode (kao rezultat smanjenja ukupne privredne aktivnosti i nelikvidnosti poslovnih subjekata) značajno mogu limitirati vlastite izvore financiranja proračunskih izdataka Općine. Također, u dijelu izdataka, stanje pandemije značajno i neplanirano mijenja prioritete u proračunskim politikama, a samim time i u proračunskim izdacima, tako da se trenutne procjene baziraju na aktuelnim mjerama i aktivnostima Općine.

Važno je istaknuti da su značajna nastojanja da se uključivanjem Općine u projekte koji se financiraju iz sredstava dostupnih europskih i drugih fondova, unaprijedi sustav planiranja, identificiraju potrebe zajednice koje se prioritetno trebaju kvalitetno zadovoljiti, a navedenim izvorima financiranja osigura kvalitetna struktura proračunskih sredstava uz očuvanje likvidnosti Proračuna.

6. SWOT, strateški fokusi, vizija i ciljevi

6.1 Pregled unutarnjih i vanjskih činitelja – SWOT analiza

U SWOT analizi procjenjuje se sljedeće:

Vanjski utjecaji -vanjsko okruženje/prilike i prijetnje u vremenskom okviru do 2027. godine, dok se unutarnje okruženje/snage i slabosti, procjenjuju u sadašnjosti. Na ovaj način uočava se razlika između vanjskog i unutarnjeg okruženja, koji se popunjava odgovarajućim strategijama.

U analizi vanjskog okruženja identificiraju se i procjenjuju elementi nad kojima Općina i lokalni akteri nemaju kontrolu i ne mogu utjecati.

Potrebno je razlikovati političke i socijalne utjecaje vanjskog okruženja, od utjecaja koji proističu iz poslovnog ambijenta (tržište, konkurentnost, gospodarska razvijenost, poduzetnička kultura i inicijativnost, poduzetnički resursi, kvaliteta obrazovanja, znanstvena istraživanja i inovacije.

Kod unutarnjeg okruženja-interne snage i slabosti, procjenjuju se činitelji nad kojima Općina i lokalni akteri na području Općine imaju kontrolu i utjecaj.

SWOT analiza

INTERNI FAKTORI	
SNAGE	SLABOSTI
Gospodarski razvoj	
<p>Postojeći proizvodni kapaciteti u metaloprerađivačkom sektoru</p> <p>Dominantan je primarni sektor sa specijalistički obrazovanim zaposlenim osobljem</p> <p>Visoka koncentracija ekonomskih efekata razvijenosti (prihoda, rashoda, dobiti, profitabilnosti)</p> <p>Dobro razvijene djelatnosti prerađivačke industrije i trgovine</p> <p>Jedinstvena i potencijalna lokacijska investicijska prilika</p> <p>Atraktivne sektorske investicione prilike</p> <p>Jedinstvena kulturno-povijesna baština</p> <p>Tradicionalni kovački zanati</p> <p>Bogatstvo kristala i minerala</p>	<p>Investicijski kapaciteti nisu pripremljene i promovirane u skladu sa međunarodnim standardima i očekivanjima velikih inostranih investitora</p> <p>Nepostojanje jasne diverzifikacije ekonomskih aktivnosti i podrazvijenost ostalih gospodarskih djelatnosti</p> <p>Mala i srednja poduzeća se ne povezuju u lance vrijednosti i ne koriste prisustvo velikih gospodarskih subjekata</p> <p>Nerazvijenost poduzetničke kulture</p> <p>Nedostatak lokalnih programa potpore razvoju poduzetništva, posebno kod mladih</p> <p>Nedostak istraživanja i inovacija</p> <p>Nedovoljno razvijena poduzetnička infrastruktura i servisi</p> <p>Nepovezanost znanosti i obrazovanja i gospodarskih i subjekata, posebno sistema srednjoškolskog obrazovanja i potreba gospodarskih subjekata</p> <p>Neiskorištene investicione mogućnosti Javno privatnog partnerstva-JPP-a</p> <p>Neusuglašene politike i aktivnosti aktera lokalnog ekonomskog razvoja</p> <p>Nedovoljna razina komunikacije JLS sa gospodarstvenicima</p> <p>Neadekvatna Potpora ruralnom razvoju i poljoprivrednoj proizvodnji</p> <p>Neiskorištenost i niska ekonomska valorizacija kulturno povijesne baštine</p> <p>Nežurirani podaci evidencije turističkih posjeta dolazaka/noćenja</p> <p>Nepostojanje kapaciteta lokalne zajednice za upravljanje turističkom destinacijom</p> <p>Nedovoljni kapaciteti Općine za pripremu projekata povezivanja sektora gospodarstva i znanstveno istraživačkih institucija</p> <p>Nedovoljna strateška koordinacije sa višim razinama vlasti u implementacije politika i programa</p> <p>Neiskorištenost mogućnosti dijaspore</p>

SOCIJALNI RAZVOJ	
<p>Raspoloživi kapaciteti obrazovnih centara Postojanje kapaciteta za kulturne i športske aktivnosti i događaje Kulturnih manifestacija konkurentnih na regionalnom i međunarodnoj razini Značajna mreža socijalnih servisa</p> <p>Raspoloživost kapaciteta NVO</p>	<p>Nepovoljna starosna struktura stanovništva Negativna stopa prirodnog prirasta Proračunski kapaciteti limitirani za financiranje svih socijalnih servisa Nerazvijen sektor socijalnih usluga koje se realiziraju u partnerstvu javnog i NVO sektora Problemi socijalne inkluzije (mladih, osoba treće dobi) Nedovoljna iskorištenost kapaciteta obrazovnih centara Oslabljeni zdravstveni kapaciteti Nedovoljna opremljena infrastruktura za kulturne i športske aktivnosti i događaje</p>
ZAŠTITA OKOLIŠA, URBANI RAZVOJ I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	
<p>Pokrivenost prostorno planskom dokumentacijom Infrastrukturna opremljenost urbanog područja općine Razvijena energetska infrastruktura/ el. energija i plin Pokrivenost prostora sistemom telekomunikacijskih veza Prometna povezanost Nema značajnih industrijskih zagađivača okoliša</p>	<p>Prostorna ograničenja Neujednačenost urbanog razvoja Nedovoljna infrastrukturna opremljenost padinskih i ruralnih dijelova Nedovoljna prometna pristupačnost i povezanost padinskih i ruralnih dijelova Niska energetska učinkovitost Neriješeno upravljanje otpadnim vodama Neriješeno vodoopskrba</p>

EKSTERNI FAKTORI	
PRILIKE	PRIJETNJE
EKONOMSKI RAZVOJ	
<p>Proces približavanja EU Strateški planski dokumenti viših razina Informacijske i kompjuterske tehnologije Prisutnost suvremene tehnologije i tehnike u uslužnim djelatnostima Rast urbanih ekonomija u oblasti ekonomije znanja Ubrzan rast E biznisa</p>	<p>Globalna ekonomska kriza Porezna i fiskalna politika Loši učinci provedene privatizacije Nedostatak društvene odgovornosti aktera ekonomskog razvoja /u javnom i privatnom sektoru Kvalifikacijska i starosna struktura zaposlenih Neregulirani pravno imovinski odnosi</p>

SOCIJALNI RAZVOJ	
Proces približavanja EU/ usklađivanje standarda Implementacija Strategija F BiH i KBS u oblasti unapređenja Socijalnih usluga i razvoja socijalne infrastrukture	Ekonomska tranzicija i demografske promjene visoka nezaposlenost Visoka razina korupcije Socijalna isključenost pojedinaca i grupa Tendencija starenja stanovništva Javna sigurnost i vršnjačko nasilje rast siromaštva Vitalne statistike, prirodni priraštaj Dostupnost visokoškolskog obrazovanja Slaba dostupnost kulturnih i sportskih sadržaja
ZAŠTITA OKOLIŠA, URBANI RAZVOJ I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	
Poduzimanje mjera zaštite okoliša u skladu sa Strategijama F BiH, Kantona i europskim standardima zaštite okoliša Urbani razvoj u skladu sa Prostornim planom i usvojenim RP i UP Politika planiranja usuglašena sa evropskim perspektivama prostornog razvoja, sa naglaskom na smanjenje nepovoljnih utjecaja na okoliš	Nedovoljno razvijena ekološka svijest Zagađenost izvorišta i vodo zaštitnih zona Visoke cijene energenata Problemi deponija otpada i nedostatka reciklažnih dvorišta Nedovoljna ulaganja u alternativne izvore energije

6.2 Vizija razvoja, fokusi i strateški ciljevi Općine Kreševo sa indikatorima Vizija razvoja – Općine Kreševo 2023. – 2028.

<p>VIZIJA RAZVOJA</p> <p>„Kreševo – pametno upravljanje, poslovanje i ugodno življenje uz očuvanje i promociju tradicije“</p> <p>Općina Kreševo je:</p> <p>Investicijski atraktivna općina Jedinstvenog kulturno-povjesne baštine, Poduzetno stanovništvo Lokalne kompanije pametnog upravljanja uključene u regionlane i evropske lance vrijednosti srednjih i velikih poduzeća</p> <p>Primarna zdravstvena zaštita usmjereno na primarnu zaštitu lokalnog stanovništva, Društveni život primjeren zahtjevima lokalnog stanovništva Kreševo, pametno upravljanje općinom, koja osigurava potrebe mladih kao glavnog ljudskog kapitala za održivi razvoj</p>
--

6.3 Strateški fokusi i strateški ciljevi Općine Kreševo 2023-2028

STRATEŠKI FOKUSI	STRATEŠKI CILJEVI
Digitalno gospodarstvo po mjeri lokalnog stanovništva	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima
Sveopći društveni razvoj koji prati potrebe umirovljeničke populacije i skrbi za mlade kao osnov razvojnog kapitala	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih mladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju
Gospodarstvo usklađeno sa zahtjevima zelene tranzicije	3. Unaprijeđene umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije
Učinkovito funkcioniranje javne uprave koja služi svojim žiteljima i gospodarstvu	

6.4 Strateški ciljevi sa indikatorima

Indikatori uticanja po strateškim ciljevima

Stupanj realizacije definiranih strateških ciljeva će se pratiti kroz ključne indikatore, na osnovu kojih će se moći ocijeniti stupanj promjena u Općini Kreševo u narednom definiranom planskom razdoblju.

Strateški cilj	Indikator	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima	<ul style="list-style-type: none"> Broj nezaposlenog radno sposobnog stanovništva Prosječna plaća Broj nezaposlenih osoba do 25 godina Izvoz proizvoda visoko-tehnološke opremljenosti Nivo proračunskih kapitalnih ulaganja Digitaliziranost javnih usluga općine Broj turista, dolasci i noćenja Izvoz gotovih poljogospodarskih proizvoda Broj aktivnih gospodarskih subjekata Broj aktivnih obrta 	Obavezno	Obavezno
2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih mladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju	<ul style="list-style-type: none"> Stopa nataliteta Zdravstveno stanje stanovništva Broj socijalno ugroženog stanovništva Stopa stanovništva koje se bavi športsko rekreativnim aktivnostima Stope stanovništva sa VKV, srednjim i visokim obrazovanjem/formalno i neformalno obrazovanje Razina interesa posjetama kulturno umjetničkim i športskim sadržajima Broj športskih i kulturnih manifestacija, broj sudionika i broj posjetitelja Broj športskih i kulturnih manifestacija, broj učesnika i broj posjetilaca Stopa mlade populacije uključena u različite športske aktivnosti Stopa umirovljeničke populacije uključena u različite športske aktivnosti 	Obavezno	Obavezno
3. Unaprijeđene umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i	<ul style="list-style-type: none"> Stupanj reciklaže otpada Stupanj energetske učinkovitosti na području općine Kreševo Stupanj prikupljanja i tretmana otpadnih voda 	Obavezno	Obavezno

infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije	<ul style="list-style-type: none"> • Novoizgrađena kapaciteti za tretiranje izvornih voda • Cestovana infrastruktura 		
--	--	--	--

U pripremi Strateške platforme korišteni su podaci:

Federalnog zavoda za programiranje razvoja
 Statističkog zavoda F BiH
 JU Zavoda za zapošljavanje SBK/KSB
 Podaci sektora za financije i proračun općine Kreševo

6.5 Ključni strateški projekti

Općina Kreševo je za naredno sedmogodišnje strateško razdoblje definirala šest ključnih strateška projekta, i to:

1. Projekt „Razvoj infrastrukture u zoni Resnik“

Izgradnja poslovnog inkubatora u poduzetničkoj zoni. Poslovni inkubator gradit će se u poslovnoj zoni Resnik, namijenjen je mladim poslovnim ljudima koji se bave inovacijama i temelji se na novim tehnologijama (tzv. startup). Vrijednost tog projekta procjenjen je na milijun konvertibilnih maraka, u tijeku je izrada projektne dokumentacije.

Površina koju zauzima poslovna zona Resnik iznosi cca 35 ha. Zona Resnik ima i dodatni potencijal za razvoj, koji može konkurisati na regionalnom nivou. U zoni djeluje preko 30 privrednih subjekata, a najavljene su i nove, višemilionske, investicije. Nositelj i organizator razvoja Poduzetničke zone Resnik je Općina Kreševo.

2. Revitalizacija i rekonstrukcija sela Vranc i kroz valorizaciju turističkog potencijala

Uvrštavanje etno sela Vranc u PP Općine predstavlja prvi korak u stvaranju uvjeta za stavljanje u funkciju, a u narednim fazama i dovođenja do samoodrživosti u smislu kreiranja jedinstvene turističke ponude. Rekonstrukciju kanalizacijske mreže, izgradnju kolektora, rekonstrukcija prometnice do sela Vranc i kroz cijelo selo, predstavlja prvu fazu realizacije ovog projekta.

3. Kapitalni infrastrukturni projekti - sportsko-rekreacioni centar Lopata

Realizacija sadržaja SRC Lopata, koji obuhvata ukupno 44,40 ha, odvijat će se u pet etapa. Predviđena je izgradnja centralne razvojne zone sa SKI stazama, jezerom i sportskim terenima, smještajni kapaciteti hotelskog i apartmanskog tipa, vikend naselje, površine za rekreaciju, parkirne površine, servisna zona za mehanizaciju, kao i edukativni kamp za mlade sa sportskim terenima. Vrijednost projekta je cca. 20 miliona KM. Ovaj projekat Općina će realizovati kroz javno privatno partnerstvo. Cilj izgradnje SRC Lopata je iskoristiti turističke resurse na kojima će se temeljiti budući turistički razvoj općine

4. Sanacije postojeće deponije komunalnog otpada općine Kreševo i izgradnje pratećih bjekata na lokalitetu Dubrave

Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je predložilo, a Vlada SBK donijela Odluku o izdvajanju šume iz šumskoprivrednog područja kojom se izdvajaju dijelovi državnog šumskog zemljišta iz šumskoprivrednog područja „Fojničko“, Gospodarska jedinica: „Crna Rijeka Fojnička-općina Kreševo, odjel 50, ukupne površine: 45.909 m² (4,5909 ha) i prenose na korištenje i raspolaganje općini Kreševo u druge svrhe, koje daju

veću trajnu korist - radi potrebe sanacije postojeće deponije komunalnog otpada općine Kreševo i izgradnje pratećih bjekata na lokalitetu Dubrave, općina Kreševo.

4. Poboljšanje elektroenergetske mreže

Izgradnja novog dalekovoda Kiseljak-Kreševo od 35 kV, čija realizacija je u toku. Ukupna vrijednost investicije je 1,8 miliona KM.

5. Uređenje knjižnice

Uređenje knjižnice i arhiva u Franjevačkome samostanu sv. Katarine u Kreševu

6.6 Usklađenost sa strateškim dokumentima vodoravne i okomite razine uprave

Usklađenost podrazumijeva usuglašavanje, osiguranje komplementarnost razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa strateškim ciljevima strateških dokumenata viših razina vlasti kao i sa strateškim dokumentima proizašlim iz procesa europskih integracija i međunarodno prihvaćenim globalnim ciljevima održivog razvoja.

U procesu usklađivanja izvršena je identifikacija strateških i planskih dokumenata te su analizirani ciljevi tih dokumenata kako bi se sa tim ciljevima povezali strateški ciljevi i prioritete Strategije razvoja za sedmogodišnje razdoblje.

Prikaz usklađenosti Strategije razvoja Kreševa prikazan je u tabeli ispod.

OKVIR ZA CILJEVE ODRŽIVOG RAZVOJA U BIH – SDG OKVIR	
Razvojni pravac: "Pametna rast"	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima 1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti 2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljenu populaciju

<p>Razvojni pravac: "Socijalna uključenost – društvo jednakih mogućnosti"</p>	<p>2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju</p> <p>Prioritet 2.1. U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena zanimanja i motivacije za odabir lokalno deficitarnih smjerova</p>
<p>Razvojni pravac: "Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom"</p>	<p>3. Unaprijeđenje umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije</p> <p>Prioritet 3.3. Unapređenje integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije</p> <p>Prioritet 3.6. Unaprijediti postojeće kapacitete lokalne uprave otpornosti na krize i upravljanje rizicima</p>
<p>OKVIRNA STRATEGIJA PROMETA BOSNE I HERCEGOVINE (2015-2030)</p>	
<p>Strateški cilj 1: Zadovoljiti potrebe u smislu održavanja, poboljšanja i razvoja</p>	<p>1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima</p> <p>1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti</p> <p>2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju</p> <p>Prioritet 2.1. U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena zanimanja i motivacije za odabir lokalno deficitarnih smjerova</p>
<p>STRATEGIJA RAZVOJA FEDERACIJE BiH</p>	
<p>1. Ubrzan ekonomski razvoj</p>	<p>1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima</p> <p>1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti</p>

<p>2. Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj</p>	<p>2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljenu populaciju</p> <p>Prioritet 2.3. Unapređenje i promidžba uvjeta za bavljenje rekreativnim športskim aktivnostima za sve dobne skupine</p> <p>Prioritet 2.4. Uspostavljanje modela kulture prilagođenog potrebama svih generacija</p>
<p>3. Resursno efikasan i održiv razvoj</p>	<p>3. Unaprijeđenje umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije</p> <p>Prioritet 3.3. Unapređenje integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije</p> <p>Prioritet 3.6. Unaprijediti postojeće kapacitete lokalne uprave otpornosti na krize i upravljanje rizicima</p>
<p>STARTEGIJA RAZVOJA SBK/KSB (2021-2027)</p>	
<p>1. Poticati održiv ekonomski razvoj</p>	<p>1. Kreševu pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima</p> <p>1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti</p>
<p>2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja za sve građane</p>	<p>2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljenu populaciju</p> <p>Prioritet 2.3. Unapređenje i promidžba uvjeta za bavljenje rekreativnim športskim aktivnostima za sve dobne skupine</p>
<p>3. Poboľjšati stanje okoliša i javnu infrastrukturu</p>	<p>3. Unaprijeđenje umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije</p> <p>Prioritet 3.3. Unapređenje integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije</p> <p>Prioritet 3.6. Unaprijediti postojeće kapacitete lokalne uprave otpornosti na krize i upravljanje rizicima</p>

Indikativni finansijski okvir

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR					
ZA PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA					
Oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere	Struktura finansiranja (u %)*	Ukupno (KM)	Proračun institucije (KM)	Ostali izvori	
				(KM)	Naziv potencijalnog izvora
1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima	48,20 %	5.140,000	1.270,000	3.870,000	
1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti	4,69 %	500.000,00	350.000,00	150.000,00	
1.1.1. Mjera Uspostaviti platformu za upravljanje idejama i inovacijama lokalnih usluga, privlačenje talenata te poticanje suradnje akademske zajednice i gospodarstva		75.000,00	40.000,00	35.000,00	
1.1.2. Mjera Unaprijediti postojeće kapacitete ženskog poduzetništva i poduzetničkog duha kod populacije mlađe od 35 godina		210.000,00	150.000,00	60.000,00	
1.1.3. Mjera Uspostaviti potpunu digitalnu umreženost i interoperabilnost lokalne uprave za proaktivnije usluge gospodarskim subjektima		120.000,00	90.000,00	30.000,00	
1.1.4. Mjera Integrirati kataloge usluga lokalne zajednice za bolju uslužnost u životnim situacijama lokalnog stanovništva i poduzetnika te uspostaviti repozitorije poslovnih procesa za lokalne ustanove i poduzeća		95.000,00	70.000,00	25.000,00	
1.2. Prioritet Unaprijediti kapacitete za ekološku poljoprivrednu proizvodnju, veće dodane vrijednosti	3,05 %	325.000,00	265.000,00	60.000,00	
Mjera 1.2.1. Unaprijediti programe potpore poljoprivrednim proizvođačima		250.000,00	210.000,00	40.000,00	
Mjera 1.2.2. Uspostavljanje digitalne tržnice lokalne zajednice za ekološke-poljoprivredne proizvode		75.000,00	55.000,00	20.000,00	

Prioritet 1.3. Unaprijediti postojeći turistički sadržaj, valorizacijom kulturno-povijesne baštine i prirodnih resursa	40,46 %	4.315.000,00	655.000,00	3.660.000,00	
Mjera 1.3.1. Zaštiti, valorizirati i promovirati kulturno povijesnu baštinu u svrhu njenog uvrštavanja u turističku ponudu		50.000,00	30.000,00	20.000,00	
Mjera 1.3.2. Razviti kapacitete lokalne zajednice za upravljanje turističkom destinacijom i uspostaviti statistiku praćenja podataka iz turizma		95.000,00	70.000,00	25.000,00	
Mjera 1.3.3. U suradnji sa lokalnim gospodarskim partnerima razviti lokalni turistički proizvod		70.000,00	55.000,00	15.000,00	
Mjera 1.3.4. Revitalizacija i rekonstrukcija objekata kulturno-povijesne baštine		3.100.000,00	300.000,00	2.800.000,00	
Mjera 1.3.5. Upostaviti nove i revitalizirati postojeće turističke kapacitete		1.000.000,00	200.000,00	800.000,00	
2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih mladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju	23,91 %	2.550.000,00	1.880.000,00	670.000,00	
Prioritet 2.1. U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena zanimanja i motivacije za odabir lokalno deficitarnih smjerova	7,55 %	805.000,00	620.000,00	185.000,00	
Mjera 2.1.1. U kontinuitetu stručno jačati i kadrovski kapacitirati predškolsku ustanovu na razini općine		95.000,00	80.000,00	15.000,00	
Mjera 2.1.2. Podržati unapređenje nastavnih i vannastavnih programa u osnovnim i srednjim školama (sa posebnim naglaskom na STEM i digitalne vještine) i uskladiti ga sa zahtjevima tržišta rada i potražnjom za radnom snagom		120.000,00	20.000,00	100.000,00	
Mjera 2.1.3. Kontinuirana potpora unapređenju infrastrukturnom i kadrovskom jačanju osnovno i srednjoškolske ustanove		90.000,00	70.000,00	20.000,00	
Mjera 2.1.4. Stipendirati učenike i studente u suradnji s lokalnim gospodarstvenicima i javnim sektorom u cilju rješavanja deficita na tržištu rada i sprečavanja negativnih ekonomskih migracija		500.000,00	450.000,00	50.000,00	
Prioritet 2.2. Unaprijediti dostupnost, učinkovitost i kvalitetu zdravstvenih usluga	2,81 %	300.000,00	250.000,00	50.000,00	

Mjera 2.2.1. Razviti programe prevencije bolesti i zaštite, zdravlja stanovništva		300.000,00	250.000,00	50.000,00	
Prioritet 2.3. Unapređenje i promidžba uvjeta za bavljenje rekreativnim sportskim aktivnostima za sve dobne skupine	2,81 %	300.000,00	200.000,00	100.000,00	
Mjera 2.3.1. Održavanje i unapređenje sportske infrastrukture		300.000,00	200.000,00	100.000,00	
Prioritet 2.4. Uspostavljanje modela kulture prilagođenog potrebama svih generacija općine	1,88 %	200.000,00	120.000,00	80.000,00	
Mjera 2.4.1. Potpora razvoju i unaprijeđenju infrastrukture namijenjene kulturnim sadržajima		200.000,00	120.000,00	80.000,00	
Prioritet 2.5. Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkluzije/uključivanja	3,23 %	345.000,00	245.000,00	100.000,00	
Mjera 2.5.1. Uključivanje socijalno osjetljivih osoba/učešće u osiguranju boljih uvjeta života socijalno ugroženih, starih i iznemoglih, invalida, civilnih žrtava rata, povratnika i razvoj socijalnih usluga neposrednim korisnicima		180.000,00	140.000,00	40.000,00	
Mjera 2.5.2. Radno osposobljavanje i školovanje socijalno osjetljivih osoba		95.000,00	55.000,00	40.000,00	
Mjera 2.5.3. Unapređenje uvjeta aktivnog življenja za osobe treće dobi		70.000,00	50.000,00	20.000,00	
Prioritet 2.6. Unapređenje položaja mladih kroz razvoj programa za potporu stambenom zbrinjavanju mladih	4,45 %	475.000,00	370.000,00	105.000,00	
Mjera 2.6.1. Potpora natalitetnim politikama kroz porodične naknade za svako novorođeno dijete na području općine i subvencioniranje potreba za svako novorođenče		200.000,00	170.000,00	30.000,00	
Mjera 2.6.2. Razvoj poticajnog okruženja za samozapošljavanje mladih		200.000,00	150.000,00	50.000,00	

Mjera 2.6.3. Razvoj svijesti mladih o značaju kreativnog provođenja slobodnog vremena i pružanje potpore mladim u organizaciji kulturnih i športskih aktivnosti i događaja		75.000,00	50.000,00	25.000,00	
Prioritet 2.7. Razvoj partnerstva sa organizacijama civilnog društva NVO	0,66 %	70.000,00	55.000,00	15.000,00	
Mjera 2.7.1. Rad na delegiranju projekata koji su u skladu sa ciljevima Općine		70.000,00	55.000,00	15.000,00	
Prioritet 2.8. Rad na jačanju kapaciteta i unapređenja sigurnosne situacije na području općine Kreševo	0,52 %	55.000,00	20.000,00	35.000,00	
Mjera 2.8.1. Potpora edukativnim programima o sistemu javne sigurnosti, prevenciji i načinima na koje stanovništvo može doprinijeti poboljšanju sigurnosnog stanja		55.000,00	20.000,00	35.000,00	
3. Unaprijeđenje umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije	28,60 %	3.050.000,00	2.100.000,00	950.000,00	
Prioritet 3.1. Unaprijeđenje postojećih i uvođenje novih obnovljivih energetske kapaciteta	7,03 %	750.000,00	550.000,00	200.000,00	
Mjera 3.1.1. Unaprijeđenje raspoloživih financijskih kapaciteta za utopljanje zgrada, individualnih i javnih objekata		750.000,00	550.000,00	200.000,00	
Prioritet 3.2. Unaprijeđenje kapaciteta za upravljanje raspoloživim vodnim kapacitetima, otpadnim i oborinskim vodama i uređenje vodotokova	2,34 %	250.000,00	200.000,00	50.000,00	
Mjera 3.2.1. Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja vodovodne i kanalizacijske mreže		250.000,00	200.000,00	50.000,00	
Prioritet 3.3. Unaprijeđenje integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije	6,56 %	700.000,00	300.000,00	400.000,00	
Mjera 3.3.1. Planiranje i uređenje lokacija za selektivno prikupljanje otpada		700.000,00	300.000,00	400.000,00	

Prioritet 3.4. Razvoj i unaprijeđenje postojeće prometne infrastrukture	8,44 %	900.000,00	700.000,00	200.000,00	
Mjera 3.4.1. Izgradnja i povećanje adekvatne prometne infrastrukture prema usvojenim planovima, uz unaprijeđenje povezanosti sa većim centrima u BiH		900.000,00	700.000,00	200.000,00	
Prioritet 3.5. Obnova zelene infrastrukture i revitalizacija javnih površina	2,81 %	300.000,00	250.000,00	50.000,00	
Mjera 3.5.1. Uređenje i održavanje drugih javnih prostora (ulice, mostovi, spomenici, javna rasvjeta, staze za rekreaciju)		300.000,00	250.000,00	50.000,00	
Prioritet 3.6. Unaprijediti postojeće kapacitete lokalne uprave otpornosti na krize i upravljanje rizicima	1,41 %	150.000,00	100.000,00	50.000,00	
Mjera 3.6.1. Poboljšati funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, te osigurati pametni nadzor kritičnih točaka – divlja odlagališta i drugi vanjski prostori važni za funkcioniranje lokalne zajednice		150.000,00	100.000,00	50.000,00	
Ukupno iz strateškog dokumenta**	100%	10.665.000,00	5.250.000,00	5.415.000,00	
PREGLED PO IZVORIMA (iznosi u KM i procenti) ujednačiti kolone sa planiranjem					
Proračunska sredstva	Kreditna sredstva	Sredstva EU		Ostale donacije	
KM 5.250.000,00	KM 800.000,00	KM 1.500.000,00		KM 2.700.000,00	
%	%	%		%	

Sažeti pregled strateškog dokumenta

SAŽETI PREGLED STRATEŠKOG DOKUMENTA				
Redni broj i oznaka	NAZIV	Indikatori i finansijski izvori		
1. Strateški cilj	Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		1.270.000,00	3.870.000,00	5.140.000,00
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
1.1. Prioritet	Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora

		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		350.000,00	150.000,00	500.000,00
1.1.1. Mjera	Uspostaviti platformu za upravljanje idejama i inovacijama lokalnih usluga, privlačenje talenata te poticanje suradnje akademske zajednice i gospodarstva	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj realiziranih investicija Ukupan iznos investicija		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		40.000,00	35.000,00	75.000,00
1.1.2. Mjera	Unaprijediti postojeće kapacitete ženskog poduzetništva i poduzetničkog duha kod populacije mlađe od 35 godina	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		150.000,00	60.000,00	210.000,00
1.1.3. Mjera	Uspostaviti potpunu digitalnu umreženost i interoperabilnost lokalne uprave za proaktivnije usluge gospodarskim subjektima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj uposlenih na poslovima pripreme projekata Broj zaposlenih		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		90.000,00	30.000,00	120.000,00
1.1.4. Mjera	Integrirati kataloge usluga lokalne zajednice za bolju uslužnost u životnim situacijama lokalnog stanovništva i poduzetnika te uspostaviti repozitorije poslovnih procesa za lokalne ustanove i poduzeća	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		70.000,00	25.000,00	95.000,00
1.2. Prioritet	Unaprijediti kapacitete za ekološku poljoprivrednu proizvodnju, veće dodane vrijednost	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		265.000,00	60.000,00	325.000,00
Mjera 1.2.1.	Unaprijediti programe potpore poljoprivrednim proizvođačima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti

		Broj podržanih poduzetnika Broj novozaposlenih		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		210.000,00	40.000,00	250.000,00
Mjera 1.2.2.	Uspostavljanje digitalne tržnice lokalne zajednice za ekološke-poljoprivredne proizvode	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj radionica Broj polaznika Izvoz lokalnih poljoprivrednih proizvoda		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		55.000,00	20.000,00	75.000,00
Prioritet 1.3.	Unaprijediti postojeći turistički sadržaj, valorizacijom kulturno-povijesne baštine i prirodnih resursa	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		655.000,00	3.600.000,00	4.315.000,00
Mjera 1.3.1.	Zaštiti, valorizirati i promovirati kulturno povijesnu baštinu u svrhu njenog uvrštavanja u turističku ponudu	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj noćenja Broj turističkih posjeta		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		30.000,00	20.000,00	50.000,00
Mjera 1.3.2.	Razviti kapacitete lokalne zajednice za upravljanje turističkom destinacijom i uspostaviti statistiku praćenja podataka iz oblasti turizma	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		70.000,00	20.000,00	95.000,00
Mjera 1.3.3.	U suradnji sa lokalnim gospodarskim partnerima razviti lokalni turistički proizvod	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Izrađen marketing plan promidžbe turizma Broj sajмова		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		55.000,00	15.000,00	70.000,00
Mjera 1.3.4.	Revitalizacija i rekonstrukcija objekata kulturno-povijesne baštine	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Izrađen marketing plan promidžbe turizma Broj sajмова		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		300.000,00	2.800.000,00	3.100.000,00
Mjera 1.3.5.	Upostaviti noe i revitalizirati postojeće turističke kapacitete	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Izrađen marketing plan promidžbe turizma Broj sajмова		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		200.000,00	800.000,00	1.000.000,00
2. Strateški cilj	Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljenu populaciju	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.880.000,00	595.000,00	2.550.000,00
Prioritet 2.1.	U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškoolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena zanimanja i motivacije za odabir lokalno deficitarnih smjerova	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		620.000,00	185.000,00	805.000,00
Mjera 2.1.1.	U kontinuitetu stručno jačati i kadrovski kapacitirati predškolsku ustanovu na razini općine	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj predškolske djece Vrtički kapaciteti		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		80.000,00	15.000,00	95.000,00
Mjera 2.1.2.	Podržati unapređenje nastavnih i	Indikatori mjere	Polazne	Ciljne vrijednosti

	vannastavnih programa u osnovnim i srednjim školama (sa posebnim naglaskom na STEM i digitalne vještine) i uskladiti ga sa zahtjevima tržišta rada i potražnjom za radnom snagom		vrijednosti indikatora	
		Broj opremljenih kabineta Broj djece učesnika natjecanja		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		20.000,00	100.000,00	120.000,00
Mjera 2.1.3.	Kontinuirana potpora unapređenju infrastrukturnom i kadrovskom jačanju osnovno i srednjoškolske ustanove	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj obnovljenih objekata		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		70.000,00	20.000,00	90.000,00
Mjera 2.1.4.	Stipendirati učenike i studente u suradnji s lokalnim gospodarstvenicima i javnim sektorom u cilju rješavanja deficita na tržištu rada i sprečavanja negativnih ekonomskih migracija	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj podržanih učenika i studenata		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		450.000,00	50.000,00	500.000,00
Prioritet 2.2.	Unaprijediti dostupnost, učinkovitost i kvalitetu zdravstvenih usluga	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		250.000,00	50.000,00	300.000,00
Mjera 2.2.1.	Razviti programe prevencije bolesti i zaštite, zdravlja stanovništva	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj programa zdravstvenog savjeta Broj stanovnika koji su uključeni u programe zdravstvenog savjeta		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		250.000,00	50.000,00	300.000,00
Prioritet 2.3.	Unapređenje i promidžba uvjeta za bavljenje rekreativnim športskim aktivnostima za sve dobne skupine	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti

		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		200.000,00	100.000,00	300.000,00
Mjera 2.3.1.	Održavanje i unapređenje športske infrastrukture	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Uređene športske plohe Broj korisnika športskih ploha		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		200.000,00	100.000,00	300.000,00
Prioritet 2.4.	Uspostavljanje modela kulture prilagođenog potrebama svih generacija općine	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		120.000,00	80.000,00	200.000,00
Mjera 2.4.1.	Potpora razvoju infrastrukture namijenjene kulturnim sadržajima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj podržanih projekata kulture		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		120.000,00	80.000,00	200.000,00
Prioritet 2.5.	Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkluzije/uključivanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		245.000,00	100.000,00	345.000,00
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
Mjera 2.5.1.	Uključivanje socijalno osjetljivih osoba/učešće u osiguranju boljih uvjeta života socijalno ugroženih, starih i iznemoglih, invalida, civilnih žrtava rata, povratnika i razvoj socijalnih usluga neposrednim korisnicima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj podržanih obitelji/osoba		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		140.000,00	40.000,00	180.000,00
Mjera 2.5.2.	Radno osposobljavanje i školovanje socijalno osjetljivih osoba	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti

		Broj djece uključene u projekte Broj dokvalifikacija/ prekvalifikacija		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		55.000,00	40.000,00	95.000,00
Mjera 2.5.3.	Unapređenje uvjeta aktivnog življenja za osobe treće dobi	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj sudionika Broj sadržaja		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		50.000,00	20.000,00	70.000,00
Prioritet 2.6.	Unapređenje položaja mladih kroz razvoj programa za potporu stambenom zbrinjavanju mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		370.000,00	105.000,00	475.000,00
Mjera 2.6.1.	Potpora natalitetnim politikama kroz porodične naknade za svako novorođeno dijete na području općine i subvencioniranje potreba za svako novorođenče	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Jednokratne potpore za rođenje djeteta Iznosi oslobođanja sektora trgovine za poticaje higijenskih potrepština za roditelje kroz 6 mjeseci		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		170.000,00	30.000,00	200.000,00
Mjera 2.6.2.	Razvoj poticajnog okruženja za samozapošljavanje mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj educiranih mladih osoba Broj podržanih vlastitih biznisa		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		150.000,00	50.000,00	200.000,00
Mjera 2.6.3.	Razvoj svijesti mladih o značaju kreativnog provođenja slobodnog vremena i pružanje potpore mladim u	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti

	organizaciji kulturnih i športskih aktivnosti i događaja	Broj mladih učesnika u projektima Broj projekata namijenjen mladim		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		50.000,00	25.000,00	75.000,00
Prioritet 2.7.	Razvoj partnerstva sa organizacijama civilnog društva NVO	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		55.000,00	15.000,00	70.000,00
Mjera 2.7.1.	Rad na delegiranju projekata koji su u skladu sa ciljevima Općine	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj aktivnih NVO Broj realiziranih projekata NVO		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		55.000,00	15.000,000	70.000,00
Prioritet 2.8.	Rad na jačanju kapaciteta i unapređenja sigurnosne situacije na području općine Kreševo	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		20.000,00	35.000,00	55.000,00
Mjera 2.8.1.	Potpora edukativnim programima o sistemu javne sigurnosti, prevenciji i načinima na koje stanovništvo može doprinijeti poboljšanju sigurnosnog stanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Broj kaznenih djela Ocjena stanja sigurnosti		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		20.000,00	35.000,00	55.000,00
Strateški cilj 3	Unaprijeđenje umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.100.000,00	950.000,00	3.050.000,00

Prioritet 3.1.	Unaprijeđenje postojećih i uvođenje novih obnovljivih energetske kapaciteta	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		250.000,00	500.000,00	750.000,00
Mjera 3.1.1.	Unaprijeđenje raspoloživih finansijskih kapaciteta za utopljanje zgrada, individualnih i javnih objekata	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Potrošnja električne energije, prirodnog plina; čvrstih goriva		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		550.000,00	200.000,00	750.000,00
Prioritet 3.2.	Unaprijeđenje kapaciteta za upravljanje raspoloživim vodnim kapacitetima, otpadnim i oborinskim vodama i uređenje vodotokova	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		200.000,00	50.000,00	250.000,00
Mjera 3.2.1.	Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja vodovodne i kanalizacijske mreže	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		% stanovništva priključen na kanalizaciju, % stanovništva priključen na vodovod		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		200.000,00	50.000,00	250.000,00
Prioritet 3.3.	Unaprijeđenje integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		300.000,00	400.000,00	700.000,00
Mjera 3.3.1.	Planiranje i uređenje lokacija za selektivno prikupljanje otpada	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Zeleni otoci selektirani otpad, Pokrivenost uslugama prikupljanja otpada		

		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		300.000,00	400.000,00	700.000,00
Prioritet 3.4.	Razvoj i unaprijeđenje postojeće prometne infrastrukture	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		700.000,00	200.000,00	900.000,00
Mjera 3.4.1.	Izgradnja i povećanje adekvatne prometne infrastrukture prema usvojenim planovima, uz unaprijeđenje povezanosti sa većim centrima u BiH	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Duljina prometnica		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		700.000,00	200.000,00	900.000,00
Prioritet 3.5.	Obnova zelene infrastrukture i revitalizacija javnih površina	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		250.000,00	50.000,00	300.000,00
Mjera 3.5.1.	Uređenje i održavanje drugih javnih prostora (ulice, mostovi, spomenici, javna rasvjeta, staze za rekreaciju)	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Uređene površina		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		250.000,00	50.000,00	300.000,00
Prioritet 3.6.	Unaprijediti postojeće kapacitete lokalne uprave otpornosti na krize i upravljanje rizicima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		100.000,00	50.000,00	150.000,00
<Mjera 3.6.1.	Poboljšati funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, te osigurati pametni nadzor kritičnih točaka – divlja odlagališta i drugi vanjski prostori važni za funkcioniranje lokalne zajednice	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Intervencije CZ-a		
		Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		100.000,00	50.000,00	150.000,00

Detaljno prikazani prioriteti i mjere

Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti		
Naziv mjere	1.1.1. Mjera Uspostaviti platformu za upravljanje idejama i inovacijama loklanih usluga, privlačenje talenata te podicanje suradnje akademske zajednice i gospodarstva		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je Potpora gospodarskim subjektima u strateškim oblastima, s ciljem povećanja konkurentnosti kroz inovacije, novim čistim tehnologijama i međunarodne standarde. Ova mjera ima za cilj jačanje izvozne orijentacije investicije u finalizaciju proizvoda, za stvaranje dodane vrijednosti, umrežavanje gospodarstva i uključivanje u lance. Dodatno povezivanje malih gospodarskih subjekata i obrta sa velikim subjektima sektora C (prerađivačka industrija) da bi postigla potrebna razina pametne specijalizacije u proizvodnji potrebnih komponenti u okviru lanaca vrijednosti.ž</p> <p>Područje djelovanja mjere usmjereno je na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Infrastrukutno kroz završetak izgradnje poslovnog inkubatroa uspostaviti podlogu za nova ulaganja, razvoj straup-ova - Usmjerenost gospodarskih subjekata na uvezivanje sa obrazovnim institucijama u cilju kreiranja proizvoda dodane vrijednosti u strateškim sektorima; - Osigurati umrežavanje lokalnih industrijskih proizvođača sa srodnim tvrtkama iz dijaspore - Sporazumi o suradnji sa visoko-školskim institucijama 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj realiziranih investicija		Minimalno 5
	Ukupan iznos investicija		
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprjeđenje usluga prema investitorima, kvalitetnija promidžba investicionih prilika, veći priliv investicija		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 75.000,00	40.000,00	35.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Postojeći i potencijalni investitori		
Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti		
Naziv mjere	1.1.2. Mjera		

Unaprijediti postojeće kapacitete ženskog poduzetništva i poduzetničkog duha kod populacije mlađe od 35 godina			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj mjere je osiguranje povoljnih uvjeta za potporu poduzetničke infrastrukture, nabave opreme, novih tehnologija, edukacije i umrežavanja.</p> <p>Ključna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti postojeće Grant potpore za pokretanje novih start-up biznisa namijenjenih mladima i ženama poduzetnicama - Financijska potpora obrtnicima, - Unaprijediti kapacitete Općine za proaktivniju pripremu projektne dokumentacije za Osnajivanje poduzetničkih kapaciteta, prekogranična suradnja IPA III sredstva, ostali raspoloživi fondovi EU i međunarodnih organizacija 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj podržanih biznisa	cca 5 godišnje	cca 15 godišnje
	Broj novozaposlenih	cca 7 godišnje	cca 21 godišnje
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvoj i unapređenje poslovanja MSP, Potpora obrtima i opstanak pojedinih obrta, samozapošljavanje kroz osnivanje vlastitog biznisa		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 210.000,00	150.000,00	60.000,00
	Izvor: Općina, Više razine, grant sheme	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Gospodarski subjekti MSP, samostalni gospodarstvenici, samozapošljavanje nezaposlenih kroz osnivanje vlastitog biznisa		
Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti		
Naziv mjere	1.1.3. Mjera Uspostaviti potpunu digitalnu umreženost i interoperabilnost lokalne uprave za proaktivnije usluge gospodarskim subjektima		

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Cilj mjere je kapacitetom ojačati i osigurati edukativnu i stručnu potporu u pripremi biznis planova, savjetodavna uloga, implementaciji projekata za poduzeća; Organiziranje edukativnih programa o osnovama poduzetništva, izradi biznis planova i drugim temama vezanim za poslovne vještine; - Edukacija lokalnih gospodarskih subjekata - Ojačati ljudske kapacitete u Općini Kreševo koji će biti direktno na usluzi gospodarstvenicima a ujedno će biti educirana za pripremu i implementaciju projekata		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj uposlenih na poslovima pripreme projekata	0	3
	Broj zaposlenih	0	3 osobe u periodu strateškog vremenskog okvira
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Pružanje ekonomskih, pravnih i financijskih informacija. Organizacija edukativnih programa vezanih za osnove poduzetništva, Inkubiranje biznisa do 30 na godišnjem nivou (IT sektor)		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 120.000,00	90.000,00	30.000,00
	Izvor: Općina, financiranje iz projekata	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	MSP, poduzetnici, svi zainteresirani za razvoj vlastitog biznisa		
Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	1.1. Prioritet Uspostaviti poslovni inkubator kao podlogu za aktiviranje novih ulaganja veće dodane vrijednosti		
Naziv mjere	1.1.4. Mjera Integrirati kataloge usluga lokalne zajednice za bolju uslužnost u životnim situacijama lokalnog stanovništva i poduzetnika te uspostaviti repozitorije poslovnih procesa za lokalne ustanove i poduzeća		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Razvoj kapaciteta i infrastrukture industrijsko uslužne zone Općine Kreševo Potpora poduzetnicima za učešće na sajmovima Potpora poduzetnicima pri certificiranju proizvodnje i proizvoda		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti

	Broj podržanih poduzetnika	cca 5	cca 9
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Inkubiranje biznisa na jednom mjestu i uspostava poduzetničkog inkubatora		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 95.000,00	Iznos: 70.000,00	Iznos: 25.000,00
	Izvor: Općina, financiranje iz projekata	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028 godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	MSP, poduzetnici, svi zainteresirani za razvoj vlastitog biznisa		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Nositelji mjere	1.2. Unaprijediti kapacitete za ekološku poljoprivrednu proizvodnju, veće dodane vrijednost		
Ciljne grupe	Mjera 1.2.1. Unaprijediti programe potpore poljoprivrednim proizvođačima		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj mjere je unaprijediti postojeće programe potpore poljoprivrednoj proizvodnji i osigurati dodatnu suradnju sa visoko-školskim institucijama na pripremi projekata IPA III za unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje;</p> <p>Ova mjera treba djelovati u smjeru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Revizije postojećih grant sredstava i sagledati mogućnosti za njihovo unaprjeđenje, u smislu plaćanje dijela doprinosa na plaću za novo zapošljavanje, sufinanciranje kamata na kredite kod poslovnih banaka i sl - Pružiti potporu lokalnim poljoprivrednicima u nabavi opreme za preradu voća, mlijeka, ljekovitog bilja, žitarica, povrća. 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj podržanih poduzetnika	0	10
	Broj novozaposlenih	0	30
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvoj postojećih obrta, osiguranje opstanka starih tradicionalnih zanata,		Registriranje novih biznisa
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 250.000	210.000,00	40.000,00
	Izvor: Općina	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kreševo		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	MSP u sektoru poljoprivrede i OPG-ovi		
Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	1.2. Aktivirati i unaprijediti kapacitete za ekološku-poljoprivrednu proizvodnju, veće dodane vrijednost		
Naziv mjere	Mjera 1.2.2. Uspostavljanje digitalne tržnice lokalne zajednice za ekološke-poljoprivredne proizvodnje		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Osigurati savjetodavnu potporu u ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji; Organiziranje edukativnih programa o uzgoju bobičastog voća, unaprijeđenje prerade mlijeka i mliječnih proizvoda od autohtonih pasmina krava i ovaca, a područje usmjerenja ove mjere je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Značajnija i jača suradnja sa visoko-školskim institucijama u cilju kreiranja lokalnih proizvoda geografskog porijekla, standardizacije i njihovog plasmana na regionalnom i međunarodnom tržištu - Osigurati promidžbu i prodaju lokalnih poljogospodarskih proizvoda u vidu gastro ponude putem digitalne tržnice 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj radionica	5	10
	Broj polaznika	120	250
	Izvoz lokalnih poljoprivrednih proizvoda	0	Rast 2% u odnosu na 2021. godinu
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unapređenje znanja o poduzetništvu, planiranju novih poslovnih aktivnosti, razvoj poslovnih vještina		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 75.000,00	55.000,00	20.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Mali poljoprivredni proizvođači, poslovni subjekti sektora poljoprivrede, svi zainteresirani za razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje		
Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	Prioritet 1.3. Unaprijediti postojeći turistički sadržaj, valorizacijom kulturno-povijesne baštine i prirodnih resursa		
Naziv mjere	Mjera 1.3.1. Zaštititi, valorizirati i promovirati kulturno povijesnu baštinu u svrhu njenog		

uvršćavanja u turistićku ponudu			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj mjere je razvoj turistićkog sadržaja u okviru kulturno-povijesne baštine za unaprijećenje turistićke ponude Općine. Stoga je nužno definirati sve atraktivne turistićke resurse sa potencijalom koje je potrebno proglasiti područjima od općeg interesa za razvoj turizma i pružiti podršku valorizaciji tih destinacija. U sklopu ove mjere razvit će se jedinstveno gastro ponuda koja će biti vezana za tradicionalna jela. Ova mjera podrazumijeva edukaciju i kategorizaciju seoskih gazdinstava za bavljenje seoskim i planinskim turizmom, uspostavljanje interaktivnog portala sa ponudom objekata za smještaj i informacijama o sadržajima boravka i linijama kretanja</p> <p>Okvirna područja djelovanja odnose se na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mapiranje svih turistićkih resursa u Općini i proglašenje resursa od znaćaja za razvoj turizma; - edukaciju i opremanje seoskih domaćinstava za ruralni turizam; - izgradnja lovaćkih domova i Promidžba lovstva; - izgradnju infrastrukture za zimski turizam - promoviranje i Potpora rekonstrukcije sela Vranici; 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj noćenja	-	Godišnji rast broja turista do 3%
	Broj turistićkih Posjeta	-	Godišnji rast broja noćenja i posjeta do 3%
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Otvaranje novih biznisa, samozapošljavanje i zapošljavanje		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 50.000,00	30.000,00	20.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proraćun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Zainteresirani za samozapošljavanje putem osnivanja vlastitog biznisa iz oblasti turizma		
Veza sa stratećkim ciljem	1. Kreševo pokretać razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovnišćtvom i poduzetnicima		
Prioritet	Prioritet 1.3. Unaprijediti postojeći turistićki sadržaj, valorizacijom kulturno-povijesne baštine i prirodnih resursa		
Naziv mjere	Mjera 1.3.2. Razviti kapacitete lokalne zajednice za upravljanje turistićkom destinacijom i uspostaviti statistiku praćenja podataka iz turizma		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj mjere da se u suradnji sa Turistićkom zajednicom SBK/KSB, drugim partnerima i donatorima razviju modeli za upravljanje turistićkom destinacijom na razini općine.</p> <p>Okvir za djelovanje mjere je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razviti lokalne ljudske kapacitete za upravljanje turistićkom destinacijom - Unaprijediti sustav prikupljanja statistićaka turistićke djelatnosti na području Općine 		

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj uposlenih	1	3
	Postavljena evidencija tursitičkih posjeta i noćenja	Uspostavljeno	Uspostavljeno
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kvalitetno organiziran mentoring povećava uspješnost i održivost podržanih biznisa		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 95.000,00	70.000,00	25.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, poduzetništvo i lokalni ekonomski razvoj		
Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	Prioritet 1.3. Unaprijediti postojeći turistički sadržaj, valorizacijom kulturno-povijesne baštine i prirodnih resursa		
Naziv mjere	Mjera 1.3.3. U suradnji sa lokalnim gospodarskim partnerima razviti lokalni turistički proizvod		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Cilj mjere da se u suradnji sa Turističkom zajednicom SBK/KSB, drugim partnerima i donatorima razviju novi tursitički proizvodi specifični lokalnoj zajednici Kreševo. Okvir za djelovanje mjere je: - Razviti lokalne turističke proizvode specifične za Kreševo - Unaprijediti postojeće kapacitete turističke ponude Kreševa		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj proizvoda	1	3
	Broj smještajnih kapaciteta	1	3
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kvalitetno organiziran mentoring povećava uspješnost i održivost podržanih biznisa		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 70.000,00	55.000,00	15.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, poduzetništvo i lokalni ekonomski razvoj		
Ciljne grupe	Mali iznajmljivači, OPG ruralnih područja, ugostiteljski objekti		

Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	Prioritet 1.3. Unaprijediti postojeći turistički sadržaj, valorizacijom kulturno-povijesne baštine i prirodnih resursa		
Naziv mjere	Mjera 1.3.4. Revitalizacija i rekonstrukcija objekata kulturno-povijesne baštine		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je učiniti Kreševo atraktivnom turističkom destinacijom za domaće i strane turiste, kroz definiranje turističke ponude i kontinuiranu promidžbu uz potporu turističkim manifestacijama.</p> <p>Okvirna područja djelovanja odnose se na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izradu marketing plana i plana promidžbe turizma Općine Kreševo; - promidžba turizma u suradnji sa putničkim/turističkim agencijama i Turističkom zajednicom općine (nakon uspostavljanja) i Turističkom zajednicom KSB - program potpore turističkim manifestacijama (festivalima, sajmovima i drugim manifestacijama). 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Izrađen marketing plan promidžbe turizma	-	Sačinjen plan promidžbe turizma
	Plan i program održavanja turističkih manifestacija	-	
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Rast interesa investitora, povećan priliv investicija		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 3.100.000,00	300.000,00	2.800.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Domaći i strani turisti, ugostiteljski sektor OPG-ovi ruralnih područja		
Veza sa strateškim ciljem	1. Kreševo pokretač razvoja inovativnog poslovnog ekosustava i suradnje s lokalnim stanovništvom i poduzetnicima		
Prioritet	Prioritet 1.3. Unaprijediti postojeći turistički sadržaj, valorizacijom kulturno-povijesne baštine i prirodnih resursa		
Naziv mjere	Mjera 1.3.5. Uspostaviti nove i revitalizirati postojeće turističke kapacitete		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je revitalizirati postojeće i uspostaviti nove turističke kapacitet</p> <p>Okvirna područja djelovanja odnose se na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izrada plana revitalizacije i plana promidžbe objekata koji će se revitalizirati ; - infrastrukturne intervencije na revitalizaciji 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti

	Izrađen marketing plan promidžbe turizma	-	Sačinjen plan promidžbe turizma
	Plan i program održavanja turističkih manifestacija	-	
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Rast interesa investitora, povećan priliv investicija		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 1.000.000,00	200.000,00	800.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Domaći i strani turisti, ugostiteljski sektor OPG-ovi ruralnih područja		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.1. U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena zanimanja i motivacije za odabir lokalno deficitarnih smjerova		
Naziv mjere	Mjera 2.1.1. U kontinuitetu stručno jačati i kadrovski kapacitirati predškolsku ustanovu na razini općine		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Cilj ove mjere da se povećaju kapaciteti u ustanovama predškolskog odgoja u privatnom ili javnom sektoru uz ispunjavanje standarda sa ciljem povećanja obuhvata cjelodnevnom boravkom.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj predškolske djece	20 cca	30 cc
	Vrtićki kapaciteti	1	1
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Socijalizacija djece i unapređenje predškolskog odgoja rasterećenje roditelja, zadovoljstvo i zdravo odrastanje djece		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 95.000,00	80.000,00	15.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije	2023-2028		

mjere			
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Djeca predškolskog uzrasta,		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.1. U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena		
Naziv mjere	2.1.2. Podržati unapređenje nastavnih i vannastavnih programa u osnovnim i srednjim školama (sa posebnim naglaskom na STEM i digitalne vještine) i uskladiti ga sa zahtjevima tržišta rada i potražnjom za radnom snagom		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj mjere je pružiti potpore nabavci opreme, softvera i edukacija nastavnika se osigurava poboljšanje kvaliteta nastavnih programa u razvoju digitalnih vještina učenika. Koristeći programe viših razina vlasti i međunarodnih razvojnih agencija u BiH osigurati potpore:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnovnim i srednjim školama u nabavci računarske opreme i dodatne obuke nastavnika u cilju unapređenja on line nastave i unapređenja digitalnih vještina učenika; - Takmičenje osnovnih škola iz znanja 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj opremljenih kabineta	7	12
	Broj djece učesnika natjecanja	50 cca	70
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvoj vještina učenika u programiranju, robotici i rast zainteresiranosti za studiranje i rad u IT sektoru		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 120.000,00	20.000,00	100.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Učenici i nastavno osoblje osnovnih i srednjih škola		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.1. U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena zanimanja i motivacije za odabir lokalno deficitarnih smjerova		
Naziv mjere	Mjera 2.1.3. Kontinuirana potpora unapređenju infrastrukturnom i kadrovskom jačanju osnovno i srednjoškolske ustanove		

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Cilj mjere je poboljšanje uvjeta za boravak djece i realizaciju nastavnih programa, Poboľšanjem prostornih uvjeta rada i opremljenosti osnovnih i srednjih škola		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj obnovljenih objekata		7
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboľšavanjem prostornih uvjeta i opreme, raste kvalitetu nastavnog procesa sa konačnim izlaznim rezultatom učenici završavaju osnovne i srednje škole sa višom razinom znanja		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 90.000,00	70.000,00	20.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb, Ministarstva obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i športa		
Ciljne grupe	Učenici i nastavno osoblje osnovnih i srednjih škola		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.1. U kontinuitetu implementirati karijerno usmjeravanje i profesionalnu orijentaciju djece završnih razreda osnovne škole i srednjoškoolaca s ciljem usmjeravanja u suvremena zanimanja i motivacije za odabir lokalno deficitarnih smjerova		
Naziv mjere	Mjera 2.1.4. Stipendirati učenike i studente u suradnji s lokalnim gospodarstvenicima i javnim sektorom u cilju rješavanja deficita na tržištu rada i sprečavanja negativnih ekonomskih migracija		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Dodjelom nagrada učenici i studenti se motiviraju na postizanje boljih rezultata; nagrađuju se za već ostvarene rezultate; - Stipendiranje učenika i studenata - Potpora mladim uspješnim pojedincima, dobitnicima najvećih priznanja i nagrada		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj podržanih učenika i studenata		300
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Veći broj učenika i studenata koji su motivirani za postizanje dobrih rezultata, osigurani uvjeti za nesmetano pohađanje nastave,		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 500.000,00	450.000,00	50.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije	Općina		

mjere			
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb; Ministarstva obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i športa		
Ciljne grupe	Učenici i studenti koji postižu dobre rezultate		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	2.2. Unaprijediti dostupnost, učinkovitost i kvalitetu zdravstvenih usluga		
Naziv mjere	Mjera 2.2.1. Razviti programe prevencije bolesti i zaštite, zdravlja stanovništva		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Implementacija konkretnih programa koji imaju cilj prevenciju bolesti i zaštite zdravlja stanovništva - Potpora razvoju zdravstvene infrastrukture i u nabavci neophodne medicinske opreme		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj programa zdravstvenog savjeta	PV	CV
	Broj stanovnika koji su uključeni u programe zdravstvenog savjeta	PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Primjena mjera i realizacija projekata doprinosi poboljšanju Javnog zdravlja		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 300.000,00	250.000,00	50.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kreševo		
Nositelji mjere	Služba za opću upravu i društvene djelatnosti		
Ciljne grupe	Stanovništvo		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.3. Unapređenje i promidžba uvjeta za bavljenje rekreativnim športskim aktivnostima za sve dobne skupine		
Naziv mjere	Mjera 2.3.1. Održavanje i unapređenje športske infrastrukture		

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Održavanje i unapređenje športske infrastrukture je osnovna pretpostavka za bavljenje rekreativnim i natjecateljskim športskim aktivnostima za sve dobne uzraste;</p> <p>- Potpora organizaciji športskih i rekreativnih aktivnosti za sve dobne uzraste i invalide, uz promidžbu zdravog načina življenja i ostvarenje socijalnih kontakata;</p> <p>- Športski susreti srednjih škola</p> <p>- Promidžba zdravih životnih stilova i značaja bavljenja športom za sve dobne skupine;</p> <p>- Potpora športskim klubovima koji rade sa invalidnim licima</p> <p>- Potpora unparijeđenju postojeće infrastrukture za rekreacijske športske aktivnosti</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Uređene športske plohe	PV	CV
	Broj korisnika športskih ploha	PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećanje sudjelovanja stanovništva svih dobnih struktura u rekreativnim i natjecateljskim športskim aktivnostima izravno utiče na zdrav način življenja, socijalnu inkluziju/Javno zdravlje		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 300.000,00	200.000,00	100.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Stanovništvo		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.4. Uspostavljanje modela kulture prilagođenog potrebama svih generacija općine		
Naziv mjere	Mjera 2.4.1. Potpora razvoju infrastrukture namijenjene kulturnim sadržajim		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Potpura opremanju objekata kulturnih ustanova u cilju osiguranja uvjeta za realizaciju kulturno-umjetničkih programa</p> <p>- Potpora institucijama kulture za rad, poboljšanje prostornih uvjeta rada i opremljenosti;</p> <p>- Potpora konkretnim kulturnim projektima, manifestacijama, festivalima, izložbama, predstavama, te autorima književnih djela /Potpora na osnovu javnog poziva i utvrđenih kriterija;</p> <p>- Potpora kulturnim ustanovama za manifestacije, festivale i projekte</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		vrijednosti	vrijednosti

	Broj podržanih projekata kulture	PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unapređenje kulturno-umjetničkih sadržaja i programa		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000,00	120.000,00	80.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Kulturne institucije, udruge i stanovništvo		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.5. Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkluzije/uključivanja		
Naziv mjere	Mjera 2.5.1. Uključivanje socijalno osjetljivih osoba/učešće u osiguranju boljih uvjeta života socijalno ugroženih, starih i iznemoglih, invalida, civilnih žrtava rata, povratnika i razvoj socijalnih usluga neposrednim korisnicima		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Osiguranje boljih uvjeta života za socijalno osjetljive/ugrožene osobe radeći na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nabavka pomagala za invalidna lica; - Sanacija objekata za invalidne osobe; - Pomoć u liječenju osoba oboljelih od leukemije, hepatitisa B i C i drugih teških kroničnih bolesti; - Žurne socijalne pomoći; - Pomoć umirovljenicima i osobama treće životne dobi - Potpora i sudjelovanje u projektima ustanova koje se bave socijalnom zaštitom i NVO koje se bave socijalnom zaštitom 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj podržanih obitelji/osoba	PV	CV
		PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Implementacijom mjere i realizacijom projekata smanjuje se broj socijalno ugroženih obitelji/osoba		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 180.000,00	140.000,00	40.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori

			(KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Socijalno ugrožene osobe/stari i iznemogli, invalidi, civilne žrtve rata, povratnici		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljenu populaciju		
Prioritet	2.5. Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkluzije/uključivanja		
Naziv mjere	Mjera 2.5.2. Radno osposobljavanje i školovanje socijalno osjetljivih osoba		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Potpora školovanju socijalno osjetljivih osoba i manjinskih grupa (invalidna lica, manjijske skupine), dokvalifikacija/prekvalifikacija u cilju zapošljavanja		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj djece uključene u projekte	PV	CV
	Broj dokvalifikacija/ prekvalifikacija	PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Stvaranje pretpostavki za zapošljavanje i inkluziju socijalno osjetljivih osoba		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 95.000,00	55.000,00	40.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Socijalno osjetljive osoba i manjinske grupe (invalidna lica, manjijske skupine)		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljenu populaciju		
Prioritet	2.5. Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkluzije/uključivanja		
Naziv mjere	Mjera 2.5.3. Unapređenje uvjeta aktivnog življenja za osobe treće dobi		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Organizacija radnih, športskih, izletničkih, kulturnih sadržaja za osobe treće dobi; - Projekti u suradnji sa umirovljenicima; - Potpora radu i aktivnostima NVO za zdravo starenje		

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj sudionika	PV	CV
	Broj sadržaja	PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Sudjelovanje stanovništva treće dobi u organiziranim programskim sadržajima kao sudionika ili promatrača ostvaruje se uključivost i socijalni kontakti		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 70.000,00	50.000,00	20.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	socijalno osjetljivih osoba i manjinskih grupa (invalidna lica, manjinske skupine)		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.6. Unapređenje položaja mladih kroz razvoj programa za potporu stambenom zbrinjavanju mladih		
Naziv mjere	Mjera 2.6.1. Potpora natalitetnim politikama kroz porodiljne naknade za svako novorođeno dijete na području općine i subvencioniranje potreba za svako novorođenče		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera podrazumijeva sufinanciranje higijenskih potrepština za rođenu djecu u razdoblju do 6 mjeseci nakon poroda .		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Jednokratne potpore za rođenje djeteta	PV	CV
	Iznosi oslobođanja sektora trgovine za poticaje higijenskih potrepština za roditelje kroz 6 mjeseci		
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Doprinos poduzetničkoj infrastrukturi Broj mladih zaposlenih godinu dana nakon prestanka mjere		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000,00	170.000,00	30.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun(KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		

Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Mladi bračni parovi		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.6. Unapređenje položaja mladih kroz razvoj programa za potporu stambenom zbrinjavanju mladih		
Naziv mjere	Mjera 2.6.2. Razvoj poticajnog okruženja za samozapošljavanje mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Edukativnim programima namijenjene mladim u suradnji sa visoko-školskim institucijama, jačati znanja o osnovama poduzetništva, pripremi biznisa kroz pripremu biznis plana i dodjela Grant sredstava za sufinanciranja vlastitog biznisa; - Unaprjeđenje postojećih potpora samozapošljavanju kroz osnivanje vlastitog biznisa		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	vrijednosti
	Broj educiranih mladih osoba	PV	CV
	Broj podržanih vlastitih biznisa	PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvijanje duha poduzetništva među mladim osobama		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000,00	150.000,00	50.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Mladi do 35 godina koji se vode na evidenciji nezaposlenih		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.6. Unapređenje položaja mladih kroz razvoj programa za potporu stambenom zbrinjavanju mladih		
Naziv mjere	Mjera 2.6.3. Razvoj svijesti mladih o značaju kreativnog provođenja slobodnog vremena i pružanje potpore mladim u organizaciji kulturnih i športskih aktivnosti i događaja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Potpora mladim osobama u cilju kvalitetnog korištenja slobodnog vremena, kroz različite kreativne sadržaje, programe - Potpora aktivizmu mladih - Potpora mladima za mobilnost putem javnih ustanova i omladinskih organizacija - Financiranje projekata za mlade		
Indikatori za praćenje	Indikatori	Polazne	Ciljne

rezultata mjere		vrijednosti	vrijednosti
	Broj mladih učesnika u projektima	PV	CV
	Broj projekata namijenjen mladim	PV	CV
Razvojni učinak doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kvalitetno ispunjeno slobodno vrijeme mladih, kroz uključivanje u različite sadržaje		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 75.000,00	50.000,00	25.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, braniteljsko invalidsku i socijalnu skrb		
Ciljne grupe	Mlada populacija		
Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	2.7. Razvoj partnerstva sa organizacijama civilnog društva NVO		
Naziv mjere	Mjera 2.7.1. Rad na delegiranju projekata koji su u skladu sa ciljevima Općine		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Financiranje/sufinanciranje projekata koji su u skladu sa ciljevima Općine Kreševo		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne	Ciljne
		vrijednosti	Vrijednosti
	Broj aktivnih NVO	PV	CV
Broj realiziranih projekata NVO	PV	CV	
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom projekata NVO doprinosi se ostvarenju strateških ciljeva i prioriteta Općine		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 70.000,00	55.000,00	15.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za gospodarstvo, poduzetništvo i lokalni ekonomski razvoj		
Ciljne grupe	Stanovništvo Općine		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđena dostupnost javnih i socijalnih servisa, prilagođenih maladoj populaciji uz osiguranu skrb za umirovljeničku populaciju		
Prioritet	Prioritet 2.8. Rad na jačanju kapaciteta i unapređenja sigurnosne situacije na području općine Kreševo		
Naziv mjere	Mjera 2.8.1. Potpora edukativnim programima o sistemu javne sigurnosti, prevenciji i načinima na koje stanovništvo može doprinijeti poboljšanju sigurnosnog stanja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>U organizaciji lokalne samouprave Općine organizirati predavanja, savjetovanja i susrete lokalnog stanovništva i Civilne zaštite i PU u cilju prevencije delikvencije, kriminala i poboljšanja sigurnosne situacije;</p> <p>Ova mjera će se realizirati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organiziranjem tematskih sastanaka lokalnog stanovništva i Civilne zaštite i Policijske uprave vezanih za javnu sigurnost - Organiziranjem podizanja svijesti kod školske populacije o vršnjačkom nasilju 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj kaznenih djela	PV	CV
	Ocjena stanja sigurnosti	PV	CV
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Smanjenje delikventnog ponašanja i unapređenje sigurnosne situacije na području općine Kreševo		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 55.000,00	20.000,00	35.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za Civilnu zaštitu		
Ciljne grupe	Stanovništvo Općine		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđenje umreženosti i interoperabilnosti općinskih usluga i procesa u upravljanju okolišem i infrastrukturnim resursima sukladno principima zelene tranzicije		
Prioritet	3.1. Unaprijeđenje postojećih i uvođenje novih obnovljivih energetske kapaciteta		
Naziv mjere	Mjera 3.1.1. Unaprijeđenje raspoloživih financijskih kapaciteta za utopljanje zgrada, individualnih i javnih objekata		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Smanjenje potrošnje energije kroz uštede koje su rezultat utopljanja zgrada, individualnih objekata i javnih objekata, a mjera će se realizirati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Potpora utopljanju objekata zajedničkog stanovanja. - Sufinanciranjem izrade termo fasada za objekte kolektivnog stanovanja - Edukacija i informiranje o energijskoj efikasnosti i održivosti, klimatskim promjenama i obnovljivim izvorima energije - Projekti energetske učinkovitosti za javne objekte - Unapređenje energetske infrastrukture elektroenergetika, plinifikacija i toplifikacija/uvođenje daljinskog grijanja) - Nastavak modernizacije javne rasvjete u cilju podizanja energetske učinkovitosti - Obnova voznog parka Općine - Promidžba biciklizma - Hidrogeološka istraživanja u cilju primjene OIE - Poticanje instaliranja obnovljivih kapaciteta u individualnom i zajedničkom stanovanju 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Potrošnja električne energije	-	Smanjenje do 25%
	Potrošnja prirodnog plina	-	Smanjenje do 25%
	Potrošnja čvrstih goriva	-	Smanjenje do 25%
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Smanjenje potrošnje energije, manje zagađenje okoliša-zraka, smanjenje troškova za vlasnike objekata		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 750.000,00	550.000,00	200.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Službe za civilnu zaštitu, urbanizam, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina		

Ciljne grupe	Stanovništvo Općine		
Veza sa strateškim ciljem	3 Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima		
Prioritet	Prioritet 3.2. Unaprjeđenje kapaciteta za upravljanje raspoloživim vodnim kapacitetima, otpadnim i oborinskim vodama i uređenje vodotokova		
Naziv mjere	Mjera 3.2.1. Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja vodovodne i kanalizacijske mreže		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Izgradnja i zamjena kanalizacijske infrastrukture u cilju prikupljanja svih otpadnih voda na području općine i njihovo provođenje do Glavnog kolektora. Izgradnja i rekonstrukcija vodovodne mreže zbog stabilnijeg opskrbe vodom smanjenja gubitaka vode. Mjera će djelovati u smjeru: - Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja vodovodne i kanalizacijske mreže na području Općine izgradnja i održavanje objekata vodoopskrbe rubnih naselja općine vodom -Sanacija vodovoda -Izgradnja i rekonstrukcija vodovodne mreže u užem i širem gradskom području. -Izgradnja i rekonstrukcija vodoopskrbnih objekata -Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacijske mreže (oborinske i fekalne) i izgradnja prečistača		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	% stanovništva priključen na kanalizaciju	-	97% obuhvat stanovništva
	% stanovništva priključen na vodovod	-	99 % obuhvat stanovništva
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Zaštita voda, zraka i zdravlja stanovništva		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 250.000,00	200.000,00	50.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	JKP vodovod i kanalizacija, Službe za civilnu zaštitu, urbanizam, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina		
Nositelji mjere	Službe za civilnu zaštitu, urbanizam, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina		
Ciljne grupe	Stanovništvo Općine		

Veza sa strateškim ciljem	3 Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima		
Prioritet	Prioritet 3.3. Unapređenje integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije		
Naziv mjere	Mjera 3.3.1. Planiranje i uređenje lokacija za selektivno prikupljanje otpada		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Poboljšati funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, te osigurati pametni nadzor kritičnih točaka – divlja odlagališta i drugi vanjski prostori važni za funkcioniranje lokalne zajednice</p> <p>Unapređenje i razvoj infrastrukture za selektivno prikupljanje otpada:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osiguranje higijenskih uvjeta odlaganja otpada; - Povećanje stupnja reciklaže otpada - Smanjenje negativnih emisija iz sektora otpada - Izgradnja reciklažnog dvorišta - Potpora opremanju i jačanju kapaciteta JKP-a 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Zeleni otoci selektirani otpad, Pokrivenost uslugama prikupljanja otpada	3	100
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Selektivno prikupljanje otpada donosi značajne uštede, dolazi se do sirovina koje se ponovo koriste/ smanjuje se uvoz, a sve zajedno dovodi do razvoja malih i srednjih poduzeća		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 700.000,00	300.000,00	400.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kreševo		
Nositelji mjere	Službe za civilnu zaštitu, urbanizam, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina		
Ciljne grupe	Svi proizvođači otpada/stanovništvo, svi poslovni subjekti.		
Veza sa strateškim ciljem	3 Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima		
Prioritet	Prioritet 3.4. Razvoj i unaprijeđenje postojeće prometne infrastrukture		
Naziv mjere	Mjera 3.4.1. Izgradnja i povećanje adekvatne prometne infrastrukture prema usvojenim planovima, uz unaprijeđenje povezanosti sa većim centrima u BiH		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja, sanacija i rekonstrukcija lokalnih i nekategoriziranih ulica sa saobraćajnom signalizacijom - Infrastrukturno opremanje u skladu sa suvremenim standardima (odvođenje oborinskih voda, trotoari, eventualno hortikulturno uređenje) - Ustpostava prometnih linija sa većim centrima u BiH, Sarajevo, Mostar 		

	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Duljina prometnica	-	Unaprijedena mrežna putna infrastruktura na 99% obuhvata stanovništva
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Izgradnjom prometne infrastrukture poboljšava se protok prometa gradskog i vangradskog. Štiti se okoliš u centru u pogledu emisija u zrak i buke. Skraćuju se vremena prevoze što dovodi do ušteda. Sve zajedno kreira povoljniji ambijent za život, i unapređuje konkurentnost općine Kreševo.		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 900.000,00	700.000,00	200.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Službe za civilnu zaštitu, urbanizam, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina		
Ciljne grupe	Svi proizvođači otpada/stanovništvo, svi poslovni subjekti.		
Veza sa strateškim ciljem	3 Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima		
Prioritet	Prioritet 3.5. Obnova zelene infrastrukture i revitalizacija javnih površina		
Naziv mjere	Mjera 3.5.1. Uređenje i održavanje drugih javnih prostora (ulice, mostovi, spomenici, javna rasvjeta)		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Uređenje i održavanje javnih prostora. Hotikulturno uređenje, održavanje i opremanje parkova i drugih zelenih površina</p> <p>Mjera će se provoditi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja i održavanje spomen obilježja - Uređenje i opremanje javnih prostora javnim mobilijarom - Izgradnja, rekonstrukcija, sanacija i održavanje javne rasvjete - Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja šetnica - Izgradnja i održavanje dječjih igrališta na otvorenom - Ugradnja sigurnosnih sustava (video nadzor) 		
	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Uređene površina		
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Uređenje javnih prostora stvara sigurniji i bolji ambijent življenja		
Indikativna financijska konstrukcija sa	Iznos: 300.000,00	250.000,00	50.000,00

izvorima financiranja	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Službe za civilnu zaštitu, urbanizam, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina i JKP		
Ciljne grupe	Stanovništvo		
Veza sa strateškim ciljem	3 Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima		
Prioritet	Prioritet 3.6. Unaprijediti postojeće kapacitete lokalne uprave otpornosti na krize i upravljanje rizicima		
Naziv mjere	Mjera 3.6.1. Poboljšati funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, te osigurati pametni nadzor kritičnih točaka – divlja odlagališta i drugi vanjski prostori važni za funkcioniranje lokalne zajednice		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ažuriranje planova zaštite i stalne provjere sistema zaštite od prirodnih i drugih nesreća, održavanje i nabavka opreme</p> <p>- Projekti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća</p> <p>- Jačanje kapaciteta civilne zaštite</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Intervencije CZ		
Razvojni učinak i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Sigurnost građana, zaštita ključne infrastrukture, objekata stambenih i gospodarskih		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 150.000,00	100.000,00	50.000,00
	Izvor: Općina, donatori	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
Razdoblje implementacije mjere	2023-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina		
Nositelji mjere	Služba za Civilnu zaštitu		
Ciljne grupe	Stanovništvo		

6.7 Okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja

U narednom periodu planskom periodu 2021-2027, a prema Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, bit će osnažen sustav za upravljanje razvojem u općini Kreševo. Primijenit će se funkcionalni sustav koji sadrži vodoravnu (između Službi) i okomitu (između viših razina vlasti i jedinica lokalne samouprave u sastavu KSB) koordinaciju, neposredno usklađivanje strateškog planiranja i proračunskih procesa, kao i sustavnu implementaciju, monitoring i evaluaciju razvojnih ciljeva.

Ključni koraci godišnjeg procesa sustava za upravljanje razvojem

- (1) Izrada Akcijskog plana za implementaciju Strategije
- (2) Trogodišnje i godišnje planiranje rada u službama Općine Kreševo prema razvojnim prioritetima i mjerama utvrđenim u Strategiji razvoja, kao i redovnim odgovornostima službi predstavlja osnovu za pripremu prijedloga proračuna i programa javnih investicija KBS
- (3) Nacrt trogodišnjih i godišnjih planova razmatra se detaljno prije konačnog podnošenja Općinskom načelniku.
- (4) Godišnji planovi rada općinskih službi predstavljaju dokument sa aktivnostima/projektima koji će se realizirati na razini godine, kako bi se implementirale mjere (programi), iz trogodišnjeg plana rada, te ostvarili prioritete i strateški ciljevi iz Strategije razvoja.
- (5) Tekuća implementacija godišnjih planova rada (mjera i programa) od strane svih općinskih službi (uključujući procese nabavke, objava i vođenje *grant-shema*, itd).
- (6) Sve nadležne službe u Općini Kreševo vrše redovno prikupljanje podataka neophodnih za monitoring, evaluaciju i izvještavanje o realizaciji mjera i programa iz godišnjih planova.

Plan implementacije, monitoringa, izvještavanja, evaluacije Strategije

Zakonskim i podzakonskim normativnim okvirom u FBiH propisani su kao obavezni elementi strateškog planiranja i strateških dokumenata implementacija, monitoring, izvještavanje i evaluacija. U okviru spomenutih procesa ključno je izvršiti opis odgovornih institucija, opis postupaka i postupanja odgovornih institucija, dinamiku postupanja i okvir rokova.

Implementacija

Implementacija Strategije razvoja provodit će se alatima uspostavljenim Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH, i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u FBiH. Propisani alati za implementaciju su akcioni plan za implementaciju strategije, smjernice za trogodišnje planiranje, trogodišnji i godišnji planovi rada službi na nivou Općine. Propisani alati za implementaciju izrađuju se u skladu sa članom 19. Uredbe o izradi strateških dokumenata u FBiH i članovima 10., 11. i 12. Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u FBiH.

Akcijski plan za implementaciju Strategije se na načelima razvojnog planiranja izrađuje za planski period važenja Strategije, svake planske godine po principu 1+2 usklađeno sa procesom izrade i usvajanja smjernica.

Akcijski plan minimalno sadrži sljedeće elemente: naziv strateškog cilja i prioriteta, naziv planiranih mjera i strateških projekata sa očekivanim rezultatima, nositelje realizacije, okvirnu financijsku vrijednost po godinama i očekivane izvore financiranja.

Trogodišnji plan rada Općine Kreševo je implementacijski dokument koji operacionalizira strateške ciljeve, prioritete i mjere iz Strategije razvoja, utvrđuje nositelje odgovornosti u

skladu sa nadležnostima službi i predstavlja temelj za izradu DOP-a i PJI-a. Prilikom izrade trogodišnjeg plana rada, općinske službe imaju obavezu preuzeti relevantne mjere iz Strategije razvoja općine Kreševo sa pripadajućim indikatorima, kao i polazne i ciljne vrijednosti indikatora za svaku godinu trogodišnjeg razdoblja. Trogodišnji plan rada se usvaja svake godine. U izradi trogodišnjeg plana KBS uprave preuzimaju projekte i aktivnosti iz akcijskog plana.

Mjere iz Strategije razvoja se unose kao programi u trogodišnjem planu rada, a svaki program u trogodišnjem planu rada utvrđuje se i kao program u Dokumentu okvirnog proračuna (DOP-u) sa dodijeljenom šifrom.

Godišnji plan rada je implementacijski dokument koji sadrži, pored redovnih aktivnosti, i aktivnosti na godišnjem nivou koje će se poduzimati kako bi se implementirali strateški ciljevi, prioriteta i mjere iz usvojenih strateških dokumenata, a priprema se na osnovu usvojenih trogodišnjih planova.

Monitoring i izvještavanje

U skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH kao i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH (član 14., 15. i 16.), procesi monitoringa i izvještavanja su obavezne radnje razvojnog planiranja i upravljanja razvojem. Monitoring je sustavno i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije Strategije razvoja, u svrhu poduzimanja odgovarajućih mjera radi eventualnih korekcija i izvještavanja o ostvarenim rezultatima.

Kvalitetno obavljanje monitoringa podrazumijeva da se moraju uspostaviti ažurirati elektronske evidencije o implementaciji strategije kao i indikatorima ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz Strategije razvoja.

U godišnjem izvještaju o radu precizno se navodi da li su i u kojoj mjeri izvršene planirane aktivnosti iz godišnjih programa rada, očekivani i ostvareni rezultati, planirana i utrošena sredstva za izvršenje aktivnosti, i za eventualno neizvršenje, razlog za neizvršenje ili djelomično izvršenje.

Evaluacija

Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i Uredbom o evaluaciji strateških dokumenata u FBiH uspostavljen je proces evaluacije. Evaluacija je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definiranim kriterijima.

Evaluacija u toku će se raditi u predzadnjoj godini implementacije Strategije razvoja (2027. godine). Evaluaciju će provesti nezavisni vanjski evaluator.

Evaluacija u tijeku se radi sa ciljem utvrđivanja stupnja implementacije strateških dokumenata, te učinkovitosti planiranih mjera i rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata prema predviđenim mjerama.